

OPINNÄYTETYÖ

Nuorten tulevaisuusvallan laajentaminen sosiokulttuurisen in- nostamisen keinoin

Johanna Uttula

Yhteisöpedagogi AMK

(210 op)

(9/2024)

TIIVISTELMÄ

Humanistinen ammattikorkeakoulu
Yhteisöpedagogi AMK

Tekijä: Johanna Uttula

Opinnäytetyön nimi: Nuorten tulevaisuusvallan laajentaminen sosiokulttuurisen innostamisen keinoin

Sivumäärä: 39 ja 4 liitesivua

Työn ohjaaja: Jenny Honka

Työn tilaaja: Mari Tähjä, Tulevaisuuskoulu

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli tutkia ja kehittää sosiokulttuurisen innostamisen menetelmien käyttöä tulevaisuusvallan laajentamisen kontekstissa. Tulevaisuusvaltaa halutaan laajentaa, jotta entistä moninaisemmalla joukolla olisi valtaa vaikuttaa siihen, mitä pidetään tulevaisuudessa mahdollisena tai toivottavana. Opinnäytetyön tilaajana toimi Lasten ja nuorten säätiön Tulevaisuuskoulu-ohjelma. Tulevaisuuskoulussa opitaan tulevaisuusajattelua ja toimimaan nopeasti muuttuvassa maailmassa. Tilaajan tarve ja tavoite on kasvattaa nuorten toimijuutta suhteessa tulevaisuuteen. Tämän vuoksi lisäarvo, mitä sosiokulttuurinen innostaminen voi tuoda toiminnalle, on kiinnostavaa. Kehittämistyön inspiraatio syntyi tulevaisuusvallan laajentamisen hyödyistä erityisesti nuoren siirtyessä työelämään. Koulun ja työelämän nivelvaiheessa on tärkeää luoda osallisuutta, jotta nuorten tulevaisuususkko vahvistuu.

Opinnäytetyön käsitteisiin syvennyttiin tietoperustassa. Käsitteinä toimivat tulevaisuusvalta sekä sosiokulttuurinen innostaminen. Kehittämistyön lähestymistapa oli laadullinen toimintatutkimus. Kehittämistoiminnan prosessin etenemiseen käytettiin palvelumuotoilun tuplatimanttimalia. Aineistonkeruun menetelminä toimivat yhteiskehittämisen menetelmät työpaja ja ideapaja. Aineisto kerättiin keväällä 2024. Työpaja analysoitiin fenomenograafisella analysointimenetelmällä ja ideapaja teoriasidonnaisesti koodaten.

Ensimmäisestä työpajasta tuloksena oli nähtävissä haasteena ihmisten eri näkemykset ja maailmankuvat, jotka vaikuttivat tulevaisuudesta käytävään keskusteluun. Ideointipajassa reagoitiin ongelmaan ja pyrittiin löytämään haasteelle ratkaisuvaihtoehtoja. Ideointipajan tuloksista syntyi työpajamalli tukemaan tulevaisuustyöpajojen yksilöllisyyden huomiointia ja kaikkien tulevaisuuskuvien näkymistä osana työpajatyöskentelyä. Johtopäätöksissä tuotiin näkemys sosiokulttuurisen innostamisen menetelmien toimivuudesta osana tulevaisuusvallan laajentamista.

Tuloksista voidaan päätellä, että yhteisen tilannekuvan sisällyttäminen osaksi tulevaisuudesta käytäviä työpajoja luo läpinäkyvyyttä ja sitä kautta luottamusta. Kun tulevaisuudesta keskustellaan yhteisöissä, on hyvä tutustua yksilöiden subjektiivisiin todellisuuksiin sekä näkökulmiin, joita ryhmän sisältä kumpuaa. Näin voidaan toteuttaa yksilöllisyyden huomioivaa ja kaikkia kunnioittavaa työpajatyöskentelyä aiheen parissa. Sosiokulttuurisen innostamisen menetelmänä käytetty yleisteen asettaminen osoittautui vastaamaan tarpeeseen luoda työpajaan yhteistä tilannekuvaa. Jatkokehitystä aiheeseen kaivataan etenkin tulevaisuusvallan laajentamisen vaikutusten tarkasteluun nuoren elämässä, jotta voimme ymmärtää vaikutusten ulottuvuuksia, hyötyjä sekä transformatiivisuutta eli muutosta uskomusten tasolla.

Tilaaja ottaa tuotoksen menetelmäpankkiinsa ja hyödyntää sosiokulttuurisen innostamisen käytäntöjen tuottamaa tietoa osana tulevaisuuskasvatusta.

sosiokulttuurinen innostaminen, nuoret, nivelvaihe, tulevaisuuskasvatus

ABSTRACT

Humak University of Applied Sciences

Degree Programme in NGO and Youth Work, Bachelor's Degree

Author: Johanna Uttula

Title: Expanding the power of young people to define futures through sociocultural inspiration

Number of pages: 39 and 4 attachment pages

Supervisor: Senior Lecturer Jenny Honka

Commissioned by: Foresight Specialist Mari Tähjä, Futures school

The purpose of this thesis was to explore and develop the use of sociocultural inspiration methods in the context of expanding who has power to define futures. The goal of expanding power to define futures is to ensure that an increasingly diverse group of people have the power to influence what is considered possible or desirable in the future. The commissioner of this thesis is the Future School program of the Children's and Youth Foundation. The Future School teaches future thinking and how to act in a rapidly changing world. The commissioner's goal is to enhance the agency of young people in relation to the future. Therefore, the added value that sociocultural inspiration can bring to this activity is of particular interest.

The theoretical section explores sociocultural inspiration and power to define futures. The approach used in this development-oriented thesis project was qualitative action research. The double diamond model of service design was used to guide the progression of the development process. The data collection methods included a co-creation workshop and a brainstorming session. The data were collected in the spring of 2024. The workshop was analysed using a phenomenographic analysis method, and the brainstorming session was analysed using theory-driven coding.

The first workshop indicated challenges in the form of differing perspectives and world views, which influenced the future discussions. The brainstorming session addressed this issue and aimed to find solutions by developing a workshop model that supports the consideration of individuality in the future workshops and ensures the visibility of all future scenarios as part of the workshop process. The conclusions highlight the effectiveness of sociocultural inspiration methods as part of expanding power of defining futures.

The thesis supports earlier findings that when discussing the future within communities, it is important to understand the subjective realities and perspectives that emerge from within the group. In this thesis project, the method of setting a general theme of sociocultural inspiration proved to be effective in creating a shared situational awareness within the workshop. Further development of the topic is needed, particularly in examining the impact of expanding future power on young people's lives, to better understand its dimensions, benefits, and transformative effects at the level of beliefs. The commissioner will include the output of the thesis in their method bank and utilise the knowledge produced by sociocultural inspiration practices as part of futures education.

sociocultural inspiration, youth, transition phase, futures education

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1	JOHDANTO	5
2	KEHITTÄMISTYÖN TILAAJA	7
3	TIETOPERUSTA.....	9
	3.1 Nivelvaihe ja nykytilanne.....	9
	3.2 Tulevaisuusvalta.....	11
	3.3 Sosiokulttuurinen innostaminen.....	13
4	KEHITTÄMISTYÖN MENETELMÄT	17
	4.1 Nuorille työpaja tulevaisuusvallasta	18
	4.2 Fenomenografia analysointimenetelmänä nuorten työpajaan.....	20
	4.3 Ideapaja Tulevaisuuskoulun tiimin kanssa.....	22
	4.4 Koodaus-analysointimenetelmänä ideointipajassa	23
5	TULOKSET	25
	5.1 Kahtiajakautuneita käsityksiä tulevaisuusvallasta	25
	5.2 Yhteisen tilannekuvan luominen on tärkeää tulevaisuudesta keskusteltaessa	27
6	EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS	31
	6.1 Eettisyys.....	31
	6.2 Luotettavuus	32
7	JOHTOPÄÄTÖKSET JA TUOTOS	34
8	LOPUKSI.....	37
	LÄHTEET	40

1 JOHDANTO

Demokratia ei ole itsestäänselvyys ja toimia sen edistämiseksi on tehtävä aktiivisesti. Esimerkiksi entisen pääministerin Sanna Marinin hallituskaudella käynnistetty Kansallinen demokratia 2025-hanke toi esiin haasteita demokratian toteutumiselle. Näitä ovat mm. eriarvoisuuden lisääntyminen sekä päättäjien etäännyminen kansalaisten arjesta. (Valtioneuvosto 2019.) Tulevaisuusvallan lisäämisellä on samoja pyrkimyksiä kuin demokratian edistämistyöllä. Tulevaisuusvallalla tarkoitetaan valtaa vaikuttaa siihen, mitä pidetään tulevaisuudessa mahdollisena tai toivottavana. Tulevaisuutemme on yhteinen, joten on tärkeää, että sitä ympäröivä keskustelu olisi entistä moninaisemmalle joukolle mahdollista. Tulevaisuudesta käytävässä keskustelussa on hyvä huomioida tulevaisuuden läsnäolo tässä hetkessä. Tähän lähtökohtaan tiivistyy tulevaisuusvallan laajentamisen pyrkimykset saada ihmisten ääntä kuuluviin, jotta voimme vaikuttaa meidän kaikkien tulevaisuuteen. (Sitra2024.)

Opinnäytetyön tarkoituksena on tutkia ja kehittää sosiokulttuurisen innostamisen menetelmien käyttöä tulevaisuusvallan laajentamiseksi. Uskon sosiokulttuurisen innostamisen tuovan toimintatapoja, joilla voimme laajentaa tulevaisuusvaltaa ylipäätään ja ennen kaikkea niille, joiden ääni ei muuten helposti yhteiskunnassamme kuulu. Kehittämistyön kohderyhmänä ovat erityisesti koulun ja työelämän nivelvaiheessa olevat nuoret.

Tilajana kehittämistyölläni toimii Lasten ja nuorten säätiön Tulevaisuuskoulu-ohjelma, jossa lapset ja nuoret oppivat tulevaisuusajattelua, sekä toimimaan nopeasti muuttuvassa maailmassa. Tulevaisuuskoulun toiminnassa yhdistyy tulevaisuudentutkimus ainutlaatuisella tavalla taiteelliseen ja toiminnalliseen tekemiseen. (Tyrväinen2024.) Tulevaisuuskoulun tarve kehittämistyölle on löytää tapoja, joilla vahvistaa nuorten keinoja tehdä tekoja paremman tulevaisuuden puolesta. Ennakoinnin kentällä käsite on pitkään herättänyt kiinnostusta, ja nyt käsitettä on alettu hiljalleen kehittää osaksi yhteiskunnan toimintaa.

Nuorten usko horjuu yhteiskuntamme tulevaisuuteen globaalien kriisien takia. Nuorilla on kokemus, kuinka he eivät voi vaikuttaa yhteiskunnan tulevaisuuteen. Tämä osattomuuden kokemus yhteisestä tulevaisuudestamme vahvistaa käsitystä siitä, miten tarvitaan keinoja, joilla uskoa voidaan vahvistaa. (Lasten ja nuorten säätiö 2022.) Opinnäytetyöni tavoitteena on korostaa nuorten äänen merkitystä koulusta työelämään siirtymisessä. On tärkeää, että nuoren oma ääni kuuluu aidosti hänen valitessaan koulupaikkaa, tai nuorten yhteisen äänen tulisi kuulua nuoria

koskevista päätöksistä yhteiskunnallisesti. Nuoret ovat tulevaisuuden tekijöitä, joten yhteiskuntaa ja työelämää tulee kehittää heidän kanssaan (Tuominen 2021). (Otto Tähkää2023) toteaa Lasten ja nuorten säätien opetusvideossa, että alati kiihtyvässä maailmassa ei voi katsoa jatkuvasti taaksepäin, vaan katse on suunnattava tulevaisuuteen. Kun tunnistamme tulevaisuuden mahdollisuudet, voimme vaikuttaa niiden toteutumiseen jo tässä hetkessä.

Tulevaisuusvalta teemana tuo näkyvämmäksi sitä, miten osallisuus voi olla myös näennäistä. Esimerkiksi hyvinvointialueiden lain ja toimintasuunnitelmien toteuttamiseen tarkoitetuissa osallisuusohjelmissa käy ilmi, että nuorten osallisuus yleisesti on huomioitu heikosti (Rouhe 2024). Tämä on yksi esimerkki, jossa konkretisoituu hyvin, kuinka luodut mielikuvat eivät välttämättä muodosta todellisuutta. Tulevaisuusvallan laajentaminen vaatii monessa ammatissa vallan merkityksen tarkastelua omassa työssään sekä siitä luopumista, mikä on todellisuudessa haastavaa. Kun luomme tulevaisuuden näkymiä nykyisillä tavoilla nuorten sukupolvien työelämään, tulevaisuus näyttäytyy nuorille niin, että valta ei ole heidän käsissään. Jos kaikenlaiset nuoret nähtäisiin voimavaroina organisaatioissa tulevaisuuden luomisen kysymyksissä, loisi se aitoa edistystä osallisuuden kehittämiseen. Nuorten potentiaali kannattaa hyödyntää, sillä nuorten näkemykset voivat olla yhtä hyviä ja kaivattuja ajatuksia, mitä kalliit konsultit myyvät organisaatioille. Nyt kun tulevaisuusvalta käsitteenä on avattu myös Suomessa Sitran toimesta, tarvitsemme ajattelun ja tiedon yhdistymistä toimintaan, niin sanottua praksista. (Kurki2000, 65) Tämä tarkoittaa toimintaa, jossa luomme proaktiivista tulevaisuussuhdetta, joka kumpuaa ihmisen omasta halusta toimia kollektiivisesti paremman tulevaisuuden eteen tänään ja huomenna (Salonen 2023).

Kehittämiskysymyksinä opinnäytetyössäni oli:

1. Minkälaisia käsityksiä nuorilla on tulevaisuusvallasta?
2. Miten tulevaisuusvaltaa voisi lisätä nuorten koulun ja työelämän nivelvaiheessa sosiokulttuurisen innostamisen keinoin?

Lähestymistapani kehittämistyöhöni oli toimintatutkimuksellinen. Prosessin tukena käytin työssäni tuplatimanttimallia, jossa ensin kartoitetaan ja tunnistetaan ongelma, jonka jälkeen ideoidaan ja luodaan ratkaisu kartoitettuun ongelmaan. Opinnäytetyöni koostuu ensin toimintaympäristön avauksesta, tietoperustasta, kehittämistyön keräämisen ja analysoinnin menetelmäluvuista sekä eettisyyden ja luotettavuuden arvioinnista. Tämän jälkeen syvennyn analysoinnin tuloksiin, johtopäätöksiin sekä esittelen tuotoksen. Lopussa pohdin opinnäytetyön jalkautusta sekä jatkokehittämistä, josta seuraa tilaajan sekä itseni tekemä arviointi.

2 KEHITTÄMISTYÖN TILAAJA

Tilaajana opinnäytetyössäni toimii Tulevaisuuskoulu-ohjelma, joka toimii osana Lasten ja nuorten säätiötä. Tulevaisuuskoulu on perustettu 2017 ja Tulevaisuuskoulu tuottaa tulevaisuuskasvatuksen materiaaleja ja työpajoja nuorille sekä kouluttaa ja valmentaa ammattilaisia. (Tyrväinen2024). Lasten ja nuorten säätiön eli LNS tavoitteena on lasten ja nuorten tulevaisuuskon ja hyvinvoinnin vahvistaminen (Lasten ja nuorten säätiö n.d.) Tulevaisuuskoulun toiminnassa toteutetaan LNS yhteistä tavoitetta opettamalla tulevaisuusajattelua yhdistellen tulevaisuuden tutkimusta ja taiteellisia menetelmiä.

Tulevaisuuskoulu toimi alkuvuoden 2024 kehittävän harjoitteluni paikkana. Opinnäytetyö sai alkunsa osana harjoitteluani, kun löysin yhteneväisyyksiä sosiokulttuurisen innostamisen sekä tulevaisuusvallan lisäämisen kanssa. Tästä syntyi yhteinen näkemys tarpeesta ymmärtää mitä lisäarvoa sosiokulttuurisen innostamisen menetelmät voisivat tuoda tulevaisuusvallan laajentamiseen nuorille. Kaikki toimet, joilla Tulevaisuuskoulu voi antaa nuorille keinoja tehdä tekoja merkityksellisen tulevaisuuden puolesta, ovat kiinnostavia. Näin ollen Tulevaisuuskoulu sekä muut toimijat, joiden kiinnostuksena on kasvattaa nuorten toimintavalmiuksia suhteessa tulevaisuuteen hyötyvät tiedosta, jota opinnäytetyöni tuo.

Opinnäytetyöni tarkastelee löytämään ratkaisuja etenkin työelämään siirtymisen vaiheeseen, jossa ollaan nivelvaiheessa koulun ja työelämän välissä. Nivelvaiheessa tulevaisuuden mahdollisia suuntia on paljon ja mahdollisuuksien seasta voi olla vaikeaa tunnistaa itselleen mieluisaa reittiä. Nivelvaiheeseen liittyy myös epävarmuutta ja siksi nuoret tarvitsevat tukea työelämään siirtymisessä. (STTK2024.) Tähän aikaan liittyy myös koulun harjoittelujaksoja, jotka ovat oivia kurkistusikkunoita työelämään. Näiden työelämän kurkistuksien tulee olla innostavia, jotta tulevaisuus ja työllistyminen nähdään toivottavana nivelvaiheen jälkeen. Nuorten odotuksissa työelämään liittyen toistuu merkityksellisyyden tunne, mahdollisuus vaikuttaa omaan työhön ja kehitysmahdollisuudet (Työterveyslaitos2021).

Opinnäytetyöni tarkoituksena on kehittää keinoja, joilla voidaan rohkaista ja innostaa nuoria käyttämään tulevaisuusvaltaa jo työelämään siirtymisvaiheessa, jotta nuoret saavat positiivisia onnistumisen kokemuksia omasta vaikutuksestaan työympäristössään. Tämän tavoitteen toteutuessa myös organisaatioissa tulee olla vastaanottavampia nuorten ajatuksille, kuville ja visioille tulevaisuudesta. Näin kehitämme työelämää siihen suuntaan, johon uusien sukupolvien on helpompi hypätä mukaan. Osallistaessa nuoria työpaikoilla, voimme lisätä nuoren kiinnostusta työelämään ja omiin mahdollisuuksiinsa osana työtä. Vaikutukset ulottuvat myös työssä

selviytymiseen, työhön sitoutumiseen sekä työhyvinvoinnin parantumiseen. (Työterveyslaitos. n.d.) Kun yksilössä näkyy edellä mainittuja vaikutuksia, säteilee vaikutukset myös nuorten työllisyyden edistämiseen, mielenterveysperustaisten pitkien sairaspöissaolöjen ennaltaehkäisyyn ja pitkällä tähtäimellä myös talouden tasapainottamiseen (Kallunki 2024).

3 TIETOPERUSTA

Tietoperustassa tulen käsittelemään tulevaisuusvaltaa ja sosiokulttuurista innostamista. Avaan ensimmäisenä opinnäytetyöni kohderyhmää.

3.1 Nivelvaihe ja nykytilanne

Koulukontekstissa nivelvaiheeseen viitataan yleensä peruskoulun ja jatkokoulutautumisen välissä tapahtuvaan siirtymävaiheeseen, mutta terminä se tunnetaan nykyisin myös koulutuksen ja työelämän välisessä siirtymässä (Tilastokeskus2024). Tässä opinnäytetyössäni tarkoitan nivelvaiheella nimenomaan koulun ja työelämän välistä siirtymää ja siihen liittyvää kompleksisuutta. Nivelvaihe käsitteenä palvelee tarkoitustani tässä opinnäytetyössä hyvin, sillä koulun ja työelämän siirtymisvaiheessa on paljon muutoksia yksilön elämässä. Tämä nivelvaihe määrittää paljon ammatti-identiteetin rakentumista, yleisten työelämätaitojen syntymistä sekä osallisuuden tunnetta yhteiskuntaan (Peltola, Laajala2021). Nivelvaiheen tukemista nuoren elämässä olisi hyvä tehdä yhteistyössä niin koulussa, kotona kuin työelämässä. Kun nivelvaihe ymmärretään pidempänä siirtymävaiheena, autamme nuorta selkeyttämään ammatti-identiteettiään osana itseään, näkemään tulevaisuuden mahdollisuuksia sekä sitoutumaan työelämään. (Peda.net2024.)

Keskeisenä kohderyhmänä opinnäytetyössäni ovat työelämään siirtyvät nuoret. Sitran Tulevaisuusbarometrin vastauksissa nousi esiin, miten lapset ja nuoret ovat kohderyhmä, joiden ääni ei riittävästi kuulu tulevaisuudesta käytävissä keskusteluissa (Sitra2023). Myös (Mielihyvin duunissa -hankkeessa 2024) todetaan nivelvaiheen koulusta työelämään tärkeäksi vaiheeksi työuralla. Työelämään siirtyvien nuorten kohderyhmä käsittää opinnäytetyössäni varsin laajalti joukkoa nuoria. Nuori voi olla etsimässä ensimmäistä kesätyöpaikkaa, olla työelämäharjoittelussa ammattikoulussa tai ammattikorkeakoulusta siirtyvä työelämään. Kaikissa esimerkeissä tuen tarve on oleellinen, sekä minäpystyvyyden kokemus tärkeä. Minäpystyvyydellä tarkoitetaan Banduran (1977) mukaan tunnetta, jossa yksilö uskoo omiin kykyihinsä ja on motivoitunut vaikuttamaan elämäänsä (Ahokas n.d.). Mainittujen syiden vuoksi kohderyhmän tarkempi iän määrittely ei ole oleellista. Käynnissä olevassa Silta-valmennusyhdistyksen koordinoimassa Mielihyvin duunissa -hankkeessa (2023–2025), on todettu nuorten näkökulmasta työelämään siirtymisen olevan pelottavaa kasvavien odotusten ja osaamisen näkökulmasta. Hankkeen projektipäällikkö toteaa pelkojen muodostuneen osittain nuoremman sukupolven arvopohjan ristiriitaisuudesta suhteessa työelämässä vallalla oleviin vanhempien sukupolvien arvoihin. Hän toteaa arvopohjassa nuorilla korostuneen merkityksellisyyden tunteen työssä. (Hentilä 2024.)

Nuoret ja mielenterveys- Miten rakennamme polun hyvään työelämään? -tilaisuudessa vieraillessani nousi tutkimuksista ja paneelikeskustelusta esiin siirtymien tuen tarve. Siirtymien tuki on tärkeää syrjäytymisriskin vuoksi. Näissä elämän nivelvaiheissa minäpystyvyyden tunteella on merkitystä kuinka toiveikkaana ja mahdollisena tulevaisuutta pystyy näkemään. Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen Outi Linnaranta painotti keskustelussa osallisuuden olevan työelämässä jokaisen oikeus. (Työterveyslaitos2024.) Pelkojen lisääntyessä nuoret aikuiset uupuvat aiempaa enemmän. Uupumista voidaan ennaltaehkäistä osallisuuden ja pystyvyyden tunteen kasvattamisella. Myös merkityksellisyyden ja vaikuttamisen mahdollisuudet ovat tärkeitä työn imua kasvattavia tekijöitä (Työterveyslaitos n.d), joita voitaisiin työpaikoilla edistää ottamalla nuoret mukaan mm. yrityksen strategiseen suunnitteluun, työyhteisön toimintamallien parantamiseen ja visioiden luomiseen. Uskon vahvistamista tukee tunne siitä, että voi vaikuttaa tulevaisuuteen. Tämä vaikuttamisen sekä osallisuuden ja kuulluksi tulemisen kokemus on tärkeää yksilön hyvinvoinnin kannalta. (THL 2023.) Jo kokemus sellaisesta ympäristöstä, jossa tietää halutessaan näiden elementtien toteutuvan, vahvistaa myös työympäristössä työhyvinvointia, jolla on positiivisia vaikutuksia toimintakykykyyteen (Ehyt 2015, 45).

Keskustelin ammattiin opiskelevien liiton SAKKI ry:n puheenjohtajan Patrik Tannerin kanssa 22.04.2024, jotta saisin näkemystä siitä, millainen on ammattikoulujen harjoitteluiden vaikuttamisen ja kuulluksi tulemisen taso tässä hetkessä. Halusin keskustella SAKKI ry:n puheenjohtajan kanssa siitä syystä, että ammattikouluissa on työelämäharjoittelujaksoja, jotka ovat oivia kurkistusikkunoita työelämään. Ammattikouluissa vaikuttamisen mahdollisuus koetaan vähäisemmäksi kuin esimerkiksi lukioissa. (Tanner 2024). Tanner korosti ensimmäisten työkokemusten merkitystä henkilökohtaisen vaikuttamisen kokemuksen kannalta. Hän toi esille, että mahdollisuus vaikuttaa työpaikan asioihin jo uran alkuvaiheessa on olennaista työhyvinvoinnin kannalta. On tärkeää huomata, että vaikuttamisen taso on yksilöllinen ja riippuu monista tekijöistä, kuten henkilön persoonallisuudesta, työpaikan kulttuurista sekä annetuista mahdollisuuksista osallistua päätöksentekoon. Tämä yksilöllisyys korostaa tarvetta tunnistaa ja tukea erilaisia vaikuttamisen tapoja, jotta jokainen työntekijä voi kokea itsensä arvostetuksi ja kuuluksi työympäristössään. Tanner (2024) toi myös esiin, että rakenteet, valtasuhteet ja ennakkoluulot ovat keskeisiä elementtejä, jotka vaikuttavat negatiivisesti nuorten työntekijöiden kokemuksiin. Tanner kertoi tuen tarpeen nivelvaiheessa olevan usein riittämätöntä. Erityisesti uraohjaus ammattikoulussa on usein liian vähäistä, mikä jättää opiskelijat ilman tarvittavaa opastusta ja resursseja tulevaisuuden suunnitteluun.

3.2 Tulevaisuusvalta

Tulevaisuusvalta on vielä Suomen tasolla uusi termi, mutta Sitra on toiminut käsitteen äänitorvena tämän vuoden (2024) aikana. Ennen tulevaisuusvallan käsitteen avausta on hyvä avata tulevaisuustermiä muutamalta eri kantilta. Tulevaisuus aiheena on usein abstraktia, sillä tulevaisuus ei ole vielä tässä hetkessä määräytyntä joksikin, joka olisi varmaa (Rubin2014). Tulevaisuudentutkimuksessa tutkitaan tulevaisuutta, sillä sitä rakennetaan tässä hetkessä (Rubin 1988). Tulevaisuudentutkimuksessa pyritään ennakoimaan tulevaisuutta ja sen kehityskulkuja, jotta yhteiskunnallamme olisi kykyä toimia jatkossa(kin) kestäväällä tavalla (Ahvenharju, Pouru-Mikkola 2022). Jotta pystymme käyttämään ja laajentamaan tulevaisuusvaltaa, sekä ylipäätään ymmärtämään käsitettä syvemmin, tarvitsemme tulevaisuuteen orientoituneita taitoja (Sitra2024). Kun käsitys tulevaisuudesta osana toimintaamme kasvaa asteittain, tulevaisuuteen suhtautuminen ja siihen vaikuttamisen ymmärrys paranee (Ollila, Hujala. 2022, 408).

Tulevaisuuslukutaito

Yksi näistä tulevaisuuteen orientoivista taidoista on tulevaisuuslukutaito. Tulevaisuuslukutaito on kykyä ymmärtää, millaisia vaikutuksia tulevaisuudella on tässä hetkessä. Mikä vaikutus tämän päivän päätöksillä on tulevaisuuteemme, miten luotuja tulevaisuuskuvia on rajattu, mitä on jätetty huomioimatta? Millaisia tavoitteita tulevaisuuskuvan tekijällä voi mahdollisesti olla? Tulevaisuuslukutaidolla voimme myös laajentaa käsitystämme siitä, mikä on mahdollista. (Miller, Poli, Rossel 2018.) (Ahvenharju, Pouru-Mikkola. 2022, 396) tiivistävät taidon yksilön kyvyiksi luoda, analysoida sekä kyseenalaistaa tulevaisuudesta esitettyä tietoa.

Kun meillä on kykyä lukea tulevaisuutta, tarvitsemme myös kyvykkyyttä kuvitella mahdollisia toivotumpia tulevaisuuksia. Jotta pystymme kuvittelemaan ja toimimaan toivotun tulevaisuuden toteutumiseksi, tulee meillä olla uskoa, että voimme saavuttaa tuon halutun kuvitelman tulevaisuudesta.

Tulevaisuususko

Tulevaisuususko on yksinkertaisimmillaan uskoa siihen, että huomisen on parempi, kuin tämä päivä. Käsite on todellisuudessa hyvin paljon moniulotteisempi. Tulevaisuususkolla on merkitystä niin yksilön hyvinvointiin, kuin yhteiskuntamme toimivuuteen. Elämäntyytyväisyyteen tulevaisuususkon on voimakkaimmin tunnistettu osatekijä nuorilla aikuisilla, johon liitetään

omat tulevaisuuden suunnitelmat ja pärjäämisen odotukset. (Kallunki & Lehtonen 2012). Yhteiskunnallisesti pelko on, että nuorten heikentynyt usko voi saada heidät laskemaan odotuksiin tulevaisuudelta, jolla on vaikutuksia nuorten elämänvalintoihin ja sitä kautta yhteiskunnan passivoitumiseen (Lasten ja nuorten säätiö 2022).

Jotta tulevaisuusvaltaa voidaan laajentaa, tulee meillä olla tulevaisuusajattelun taitoja, jotka lisäävät ymmärrystämme siitä, miten voimme tulevaisuuteen vaikuttaa. Tulevaisuusajattelun taidot koostuvat neljästä tärkeästä tekijästä; resilienssistä- eli muutoskyvykkyydestä, kriittisestä ajattelusta, johon kuuluu myös itsereflektio, proaktiivinen ja vastuullinen toiminta sekä kyvystä kuvitella mahdollisia toivottavia tulevaisuuksia eli mielikuvitustaidoista (Ollila, Hujala 2022, 404–405).

Tulevaisuusvallan laajentaminen

Tulevaisuusvalta on valtaa määritellä tulevaisuusnäkyymiä, jotka vaikuttavat siihen, mitä tulevaisuudessa pidetään mahdollisena tai toivottavana. Kuvaukset tulevaisuudesta voivat rajata ja ohjata keskusteluumme tulevaisuuden suunnasta, ja sitä kautta vaikuttaa toimintaamme. Näissä tulevaisuuden näkymien ja tarinoiden kuvauksissa valtaa ylläpitää usein jokin tutkija, johtaja tai päätöksentekijä. Tätä valtaa halutaan jakaa meille kaikille osallisuuden muodoissa erilaisissa yhteiskuntamme toiminnoissa (Sitra2024.) Näitä erilaisia kuvia, näkemyksiä, käsityksiä, oletuksia ja äänensanomattomia odotuksia on tässä hetkessä yhteiskuntamme täynnä. Kun tämä uskomus synnyttää toimintaa, kutsutaan sitä antisipaatioksi. Esimerkiksi ennusteet vaaligallupeista voivat ohjata vaalikäyttäytymistä (Demos Helsinki n.d.) On hyvä pohtia vaikuttaako tieto ennustuksista vaalien lopputuloksesta vaikuttamispäätökseemme, vaikka se on vain yksi ennustettu mahdollisuus tilanteen lopputuloksesta. Toisena esimerkkinä voidaan pitää mediassa kuulua uutisointia “Ruotsin tiestä” liittyen katujengien yleistymiseen myös Suomessa. Tällaiset tavat puhua asioista voivat pahimmillaan muuttua itseään toteuttaviksi ennusteiksi sen sijaan, että löydettäisiin aitoja ratkaisuehdotuksia ydinsyihin. (Aarnisalo 2023.) Monet ovat varmasti kuulleet elämässään jonkun sanovan “et sinä tuohon pysty” tai “ei kannata edes yrittää”. Nämä kommentit voivat kaventaa näkemystämme siitä, mitä pidämme mahdollisena omassa elämässämme. Tulevaisuusvallan laajentamisessa on kyse siitä, että luomme näiden tulevaisuuskuviensa rinnalle erilaisia toivotumpia tulevaisuuskuvia. Laajentamisella pyritään siihen, että mahdollisimman moni loisi sekä yhteiskunnallisia, että omaan elämäänsä vaikuttavia tulevaisuuskuvia. (Sitra2024.)

Tärkeää tulevaisuusvallan laajentamisessa on, että se herättää motivaatiota yksilöissä ja yhteisöissä. Tämän vuoksi on tärkeää aidosti ymmärtää mitä käsitteellä tarkoitetaan ja mitä sen kertomisella halutaan saavuttaa. Tulevaisuusvallan laajentamisessa on kyse yhteisöpedagogin ydinosaamisista. Oikeudenmukaisuudesta, yhdenvertaisuudesta sekä osallisuuden vahvistamisesta. Tulevaisuusvallan laajentaminen erilaisille kohderyhmille edellyttää uusia lähestymistapoja ja menetelmiä. Se vaatii myös tulevaisuusajattelun edellytyksien luomista laajemmalle ja moninaisemmalle joukolle. (Sitra 2024.) Oman kokemukseni mukaan innostaessa nuoria tulevaisuusvallan käyttöön, tarvitaan nuoren omaan elämään sidonnaisuutta sekä konkreettisia esimerkkejä. Tätä tukee myös Diakonissalaitoksen tulevaisuusvalta -hankkeen (2024) tulokset. Tuloksissa nostettiin esiin, miten merkittävä vaikutus työpajoja järjestettäessä oli virittää tulevaisuuskeskustelua henkilökohtaisen kokemuksen kautta.

Tulevaisuusvaltaa on laajennettava, sillä se turvaa demokratian toteutumista ja vahvistaa hyvinvointia yhteiskunnassa osallisuuden kokemuksen kautta. Mitä suurempi joukko hallitsee tulevaisuusajattelun, sitä vaikeampi vaikutusvaltaisten ihmisten on käyttää tulevaisuuteen kohdistuvaa informaatiovaltaa (Ollila, Miettinen, Jokinen 2022, 418–419). Nuorille pitää antaa mahdollisuuksia pystyä kuvittelemaan uudenlaisia mahdollisia tapoja toteuttaa elämää maapallolla. On hyvä pysähtyä pohtimaan, kasvatammeko lapset ja nuoret tekemään tulevaisuutta vai kasvatammeko heidät menneen maailman odotuksiin, johon on mahdotonta mukautua kompleksisessä alati muutoksessa olevassa maailmassa?

3.3 Sosiokulttuurinen innostaminen

Ymmärtääksemme sosiokulttuurisen innostamisen teoriapohjaa, avaan tässä luvussa sosiaalipedagogiikan ydinajatuksia. Tämän jälkeen avaan sosiokulttuurista innostamista ja lopuksi yhteyksiä sosiokulttuurisen innostamisen ja tulevaisuusvallan laajentamisen välillä.

Sosiaalipedagogiikka

Sosiokulttuurinen innostaminen on sosiaalipedagogiikan soveltamisen ala. Käsite mielletään ammatilliseksi toiminnaksi, jossa teoriapohja on sosiaalipedagogiikassa. (Kurki 2000, 44.) Sosiaalipedagogiikka tarkastelee yksilön, yhteisön ja yhteiskunnan ulottuvuuksilla ihmisen kasvua ja kehitystä sosiaalisena ja kokonaisvaltaisena ilmiönä. Sosiaalipedagogiikka ulottaa pedagogista näkemystä laajasti ihmisen arkielämään, ei vain formaaleihin instituutioihin. Sen moniulottuvuus on tieteen-, koulutuksen ja käytännönalassa. Sosiaalipedagogisella toiminnalla on

tavoitteena tukea yhteiskuntaan integroitumista, vahvistaa ihmisen osallisuuden tunnetta yhteiskunnassa (luoden myös kriittisen ajattelun kautta syntyvää toimijuutta), sekä ehkäistä syrjäytymistä. (Suomen sosiaalipedagoginen seura ry 2024.)

Arto O. Salonen (2023) puhuu planetaarisesta sosiaalipedagogiikasta. Jokapäiväisen toiminnan vaikutukset uhmaavat maapallomme kantokyvyn rajoja. Planetaarisen sosiaalipedagogiikan tavoitteena on ihmisen kasvu osana kestävästä ekologisesta ja sosiaalista todellisuutta. Planetaarisessa sosiaalipedagogiikassa on kolme ulottuvuutta dynaamisessa suhteessa toisiinsa. Ajallinen, tilallinen ja eettinen ulottuvuus. Nämä tarkastelevat kehystä, joiden sisällä voimme planetaarisesti toimia. Sosiaalipedagogiikalla tavoitellaan ihmisissä ajattelun muutosta itsestään ongelman aiheuttajasta ratkaisijan rooliin. Ratkaisijan roolia aktiivisesti omaksumalla elämme maailmaa varten, jolloin voimme luoda kestävästä tulevaisuutta sekä pystymme vahvistamaan yksilön voimavaroja ja itseluottamusta. (Salonen2023.) Nykymaailmassa meillä on hyvin paljon kognitiivista eli tieto- ja järkipäistä ajattelua. Halutessamme muokata tulevaisuutta paremmaksi, tarvitsemme tunteiden ja mielikuvituksen yhdistymistä kognitiiviseen ajatteluun. (Salonen 2023.) Näitä yhdistelemällä voimme löytää ratkaisuja niin maapallomme rajallisuuden ratkaisuihin, kuin tulevaisuusvallan laajentamiseen.

Sosiokulttuurinen innostaminen

Sosiokulttuurisen innostamisen tarkoituksena on luoda kulttuurisesti ja sosiaalisesti toivoa, joka luo toimintaa yksilössä ja yhteisössä. Sosiokulttuurisen innostaminen juuret ja syntyperä on ollut luoda toimijuutta ja elvyttää demokraattisia arvoja Ranskassa toisen maailmansodan jälkeen. (Kurki2000, 11.) Yhtenä sosiokulttuurisen innostamisen prosessin tavoitteena on herkitä ja luoda havahtumisen ja hämmennyksenkin kokemuksia. Innostajan roolissa tuetaan kriittisen ajattelukyvyn muodostumista ja ympäröivän todellisuuden moniulotteista tarkastelua. (Kurki 2000)

Toteuttaessa sosiokulttuurista innostamista prosessina, tulee huomioida yhteistoiminnallinen, joustava, motivoiva, mahdollistava ja osallistujaa aktivoiva menetelmällisyys. (Ryynänen 2014). Leena Kurki (2000) toteaa kirjassaan tärkeäksi peruslähtökohdaksi innostamisen prosessia suunniteltaessa yleisteeman määrittelyn, jotta prosessissa päästään pintakokemuksia syvemmälle. Yleisteeman tulee olla ymmärrettävä ja tarpeeksi konkreettinen osallistujille. Tee-
man määrittelyssä huomioitu ryhmän ainutlaatuisuus ja erityispiirteet helpottavat prosessia ja tavoitteisiin pääsemistä. Yleisteeman asettaminen johtaa alateemoihin, ja sitä kautta luodaan

temaattista akselia, jolla päästään kyseisen ryhmän todellisuuden ja ainutlaatuisuuden tasolle. Tällä tavoin pääsemme innostamisen transformatiivista eli muutokseen tähtäävää päämäärää kohti. (Kurki 2000. 92–93.)

Sosiokulttuurisen innostajan lähtökohtana pidetään innostajan omaa innostumista. Innostajan ammatillisuudessa on pitkälti kyse toimijuuden liikkeelle laittamisesta. (Kurki 2000, 80) Innostajana toimiessa (Kurki2000, 20) painottaa käsitteen haltuunottoa ja toiminnan reflektointia suhteessa kokonaisuuteen, joka koostuu innostamisen aatteesta, toiminnasta ja motivaatioteorioista. Nykypäivänä tätä voidaan joissain yhteyksissä kutsua myös fasilitoinniksi. Fasilitaattorin roolissa toimitaan ryhmäprosessien ja yhteistoiminnan ohjaajana edistäen ryhmän kykyä toimia yhteisen tavoitteen eteen (Suomen fasilitaattorit 2024). On syytä huomioda, että nämä eivät ole kuitenkaan täysin vertailukelpoisia, sillä innostamisen periaatteiden toteutumisella on suuri merkitys siihen, voidaanko toimintaa luokitella innostamiseksi.

Seuraavaksi esittelen periaatteet, jotka tulee sisällyttää toimintaan, jotta voimme luokitella sen sosiokulttuuriseksi innostamiseksi. Toiminnan tulee olla yhdessä tapahtuvaa osallistumista, joka tukee toimintaan sitoutumista sekä luovuuden käyttöä. Ryhmätoiminta tukee innostamisen perustaa, jossa huomioidaan ihmisen ja yhteiskunnan välistä suhdetta. Sosiokulttuurista luonnetta ohjaa myös tavoite havahtumisen ja oivalluksen kokemuksista. Kokemukset luovat uusia näkökulmia, jonka tarkoituksena on luoda uudenlaista, parhaimmillaan transformatiivistakin toimintaa. Prosessin suunnittelussa on tärkeää käyttää menetelmiä, jotka tukevat osallisuutta. Innostajan omat asenteet, odotukset, uskomukset ja persoonalliset piirteet vaikuttavat toiminnan syntymiseen, joten on tärkeää olla niistä tietoinen. Innostamisessa tulee olla tutkimuksellinen ote, siihen mitä ollaan tekemässä. Tämä tarkoittaa toiminnan analysointia, tulkintaa ja todellisuuden tarkastelua erilaisissa suhteissa tavoitteenaan asioiden syväymmärrys. (Kurki 2000.)

Yhteydet sosiokulttuurisen innostamisen ja tulevaisuusvallan välillä

Sosiokulttuurisen innostamisen keskeinen tavoite on lisätä ihmisten tietoisuutta omasta roolistaan ympäröivässä maailmassa (Kurki 2000, 20). Tulevaisuuskuvia luomalla voimme vahvistaa demokratiaa ja vahvistaa osallisuuttamme yhteiskuntaan. Tulevaisuusvallan laajentamisessa ei ole pelkästään kyse siitä, että kerrotaan, miten voitte vaikuttaa, vaan heidät täytyy saada innostumaan aiheesta. (Sitra2024.) Toiminta tulee linkittää kumpuavaksi heidän omista lähtökohdistaan, toimintaympäristöstään ja kiinnostuksen kohteista käsin (Lehto, Lehtiö, Delcos 2024). Sosiokulttuurisen innostamisen ydintä on motivoida ihmisiä osallistumaan. (Kurki 2000).

Sosiokulttuurisen innostamisen tavoitteena on ”herättää henkiin elämää siellä, missä sitä ei ole”. Ne kenellä ei ole valtaa, tarvitsevat toimintamahdollisuuksia, jotta vuorovaikutus yhteiskuntaan säilyy. (Kurki 2020.) Tämä pätee myös tulevaisuuskuviin. Hauraammassa asemassa olevilla on vähemmän kyvykkyyksiä kuvitella sekä edistää toivottuja tulevaisuuksia. Kun laaja osallisuus korostuu myös yhteisen tulevaisuuden rakentamisessa, tuemme vuorovaikutusta yhteiskunnassamme. Päätöksentekoon tulisi integroida nykyisten sukupolvien lisäksi myös tulevien sukupolvien mahdollisia näkökulmia ja intressejä. (Ramos ym.2019, 18.) Vuorovaikutuksella on tärkeitä vaikutuksia niin yksilön, yhteisöjen kuin yhteiskunnan näkökulmasta (Kurki 2000). Tulevaisuusohjauksen näkökulmasta tavoitteena on edistää yksilön tulevaisuusvalmiuksien kehittymistä osana sosiaalista toimijuutta, jolloin yksilön ajattelua tukee yhteisöllinen suuntaus tulevaisuuteen (Ollila, Miettinen, Jokinen 2022,419).

4 KEHITTÄMISTYÖN MENETELMÄT

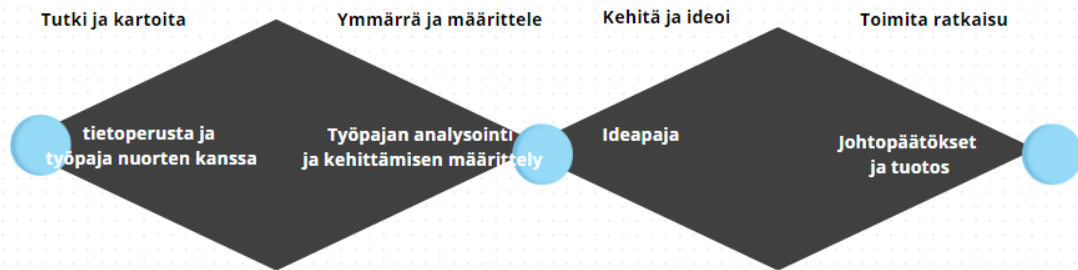
Yhteisöpedagogin ammatillisen luonteen vuoksi koin tärkeänä käyttää yhteisöllisiä menetelmiä kehittämistyössäni. Yhteisölliset menetelmät myös tukivat hyvin aihettani. Yhteisölähtöisillä menetelmillä pystytään laajentamaan näkökulmia (Jaatinen 2019), jota myös sosiokulttuurisella innostamisella sekä tulevaisuusvallan laajentamisella tavoitellaan.

Lähestymistapa kehittämistyössäni on toimintatutkimuksellinen. Toimintatutkimus on osallistavaa tutkimusta, jolla pyritään saamaan muutosta käytäntöön tiedon ja ymmärryksen kautta. Toimintatutkimus sopii hyvin opinnäytetyöhöni, koska se soveltuu sosiaaliseen työmenetelmien kehitykseen ja uusien näkökulmien lisäykseen. (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti. 2015, 58–59.) Opinnäytetyöni ei keskity pelkästään tilaajan työn kehittämiseen, vaan hyödyt ja johtopäätökset voivat hyödyttää monia kohderyhmän toimintaympäristössä toimivia ammattilaisia.

Tutkimuksellisen kehittämistoiminnan etenemistä ohjasi tuplatimantti-malli. Tuplatimantti-malli pohjautuu brittiläisen Design Council (2005) esittelemään prosessimalliin, jota käytetään palvelumuotoilussa. Prosessi on kaksiosainen ja esitetään etenevän kahden eri osion eli timantin valossa. Ensimmäisessä osiossa tunnistetaan ongelma ja toisessa osiossa keskitytään löytämään tunnistettuun ongelmaan ratkaisua. Tuplatimanttimallissa timanttien ensimmäiset vaiheet perustuvat ideoiden laajentamiseen ja toiset vaiheet vaihtoehtojen rajaukseen. (Koivisto, Sänjäkangas, Forsberg 2019.)

Malli sopi hyvin kehittämistyöni kokonaisuuden etenemiseen, sillä vaiheiden vaihtoehtoja luovat ja vaihtoehtoja rajaavat vaiheet toivat toimintatutkimukselliseen otteeseeni mahdollisuuksia löytää kehittämistyön aikana asioita, jotka kumpuavat aineistosta. Toisinsanottuna halusin jatkojalostaa ensimmäisessä menetelmässä saatua analyysia, jonka jälkeen vasta analysoinnin tuloksien kautta kehitin syntyneeseen ongelmaan ratkaisua toisen menetelmän avulla. Opinnäytetyöni eteni tietoperustan ja työpajan avulla vaihtoehtoja kartoittavaan osuuteen. Seuraavassa vaiheessa pyrin ymmärtämään saatua tietoa ja rajaamaan kehittämisenkohteen tästä eteenpäin. Ideapaja toimi vaihtoehtoja laajentavana ja kehittämisen askeleena, jonka jälkeen vaihtoehtoja rajaamalla tuodaan prosessin ratkaisu ja johtopäätökset. Tämän kehittämistyön kaaren vuoksi tuplatimantti-malli sopi hyvin johdonmukaistamaan opinnäytetyötäni. Seuraavassa kuviossa havainnollistan kehittämistyöni vaiheita tuplatimanttimallissa:

Kehittämistyön prosessimalli- Tuplatimantti

Kuvio 1. Kehittämistyön prosessi.

4.1 Nuorille työpaja tulevaisuusvallasta

Toteutin ensimmäisenä aineistonkeruumenetelmänäni osallistavan ja keskusteleavan työpajan. Työpaja menetelmänä toimi loistavasti tarpeisiini, sillä toimintatutkimuksellisen luonteen vallittuani halusin vahvistaa osallisuutta, joka on myös luontevaa tulevaisuusvallan laajentamisen näkökulmasta. Työpaja menetelmänä on hyvin monipuolinen. Työpajassa tarkoituksena on kehittää yhdessä uutta ymmärrystä ja näkökulmaa käsiteltävästä aiheesta. (Lippo, Järvi, Poikolainen 2022). Tässä työpajassa tavoitteeni oli vastata tutkimuskysymykseen - “Minkälaisia käsityksiä nuorilla on tulevaisuusvallasta? “. Sosiokulttuurinen innostaminen onkin (Kurjen2000) mukaan yhdessä ympäröivään todellisuuteen tutustumista ja sen pohjalta perustuvan toiminnan rakentamista. Työpajassa minulle oli kehittämistyön vuoksi tärkeää huomioida myös tapaa käsitellä aihetta työpajassa. Tämän vuoksi toteutin työpajan soveltaen sosiokulttuurisen innostamisen periaatteita, joita avasin aiemmin tietoperustassa. (Jaatisen 2019) mukaan, erilaisten tekniikoiden yhdistely työpajassa kuuluu toimintaan. Hän kuvaa myös kohderyhmää ajatellen tuotetun työpajan luovan rakentavaa ja toiminnan tavoitteisiin vastaavaa keskustelua.

Toteutin 22.5.2024 työpajan Lasten ja nuorten säätien seitsemälle työelämään tutustumisen jaksolla (TET) olevalle 14-vuotiaalle nuorelle. Työpaja oli osa Tulevaisuuskouluun tutustumispäivää, jossa nuoret tutustutettiin tulevaisuusajattelun perusteisiin. Päivä sisälsi myös testausta ja jatkokehittämistä Tulevaisuuskoulun digikoulu-materiaaleihin. Päivän kantavana oppina oli

tuoda nuorille esiin, millaista kehittävä työ on asiantuntijatyössä. Työpajaan osallistuneet nuoret valikoituivat kehittämistyöhöni, sillä he sopivat hyvin osallistujiksi ikänsä puolesta, että tulevaisuusvallan käsitteen ennalta tietämättömyyden vuoksi. Kun tavoitteena on lisätä tulevaisuusvaltaa nuoren elämään nivelvaiheessa, on 14-vuotias iässä, jossa aloittaa pohtimaan jatko-opiskeluitaan. Tämä on mielestäni otollinen aika tuoda nuorelle luottamusta tehdä suuntaviivoja elämäänsä perustuen omiin mielipiteisiin. Vastatakseni kehittämiskysymykseeni nuorten näkemyksistä tulevaisuusvallan käsitteeseen, oli perusteltua, että nuoret oppivat käsitteestä ensimmäistä kertaa työpajassa. Lasten ja nuorten säätiön työelämään tutustumisen viikkoa koordinoi TET-ohjelman työntekijä. Hän huolehti laatimani tutkimuslomakkeet viikkoa ennen nuorille ja heidän vanhemmilleen. Myös TET-viikon alussa suostumuslaput kerättiin LNS:n yhteyshenkilön kautta ennen työpajaan osallistumista. Nuorten ollessa alle 15-vuotiaita, pyysin suostumuslapuilla myös vanhemman suostumusta lapsensa osallistumiseen kehittämistyöhöni eettisen tutkimuksen perusteiden mukaisesti.

Työpajaan suunnittelin monta eri osallistavaa menetelmää. Aloitukseen ja lopetukseen halusin käyttää tunnekortteja, jotta voin nähdä miten osallistujien ajatukset ja tunnekokemukset muuttavat tulevaisuusvallasta käsitteeseen syventymisen jälkeen. Käytin hyödykseni Petra Gergov-Koskelon sekä Camilla Tuomisen suunnittelema kortteja, joissa on tunnesanoja yhdistettyinä tunnekuviin. Toinen käsitteeseen perehdyttävä ja osallistava menetelmä oli tarinallistaa tulevaisuusvallan käsitettä konkreettisiksi esimerkeiksi. Loin chatGPT:n avulla kaksi tarinaa tulevaisuusvallasta, jotka erottivat osallistujille yhteiskunnallista sekä yksilöön vaikuttavaa tulevaisuusvaltaa. Osallistajat jaettiin kahteen ryhmään, joissa pohdittiin kysymysten avulla jompaa kumpaa tarinaa ja tuotiin yhteiseen keskusteluun käydyn keskustelun tiivistelmää. Näin tarinallisuuden hyvänä vaihtoehtona, sillä tärkeää työpajan suunnitteluvaiheessa oli nimenomaan tuoda tulevaisuusvallan käsitettä mahdollisimman lähelle 14-vuotiaan elämän konteksteja. Työpajan kolmantena menetelmänä loin mentimeter-kyselyn, jossa kysyin avoimia sekä rajattuja kysymyksiä, kuten mitä nuoret toivovat tulevaisuutensa työelämältä, mihin asioihin he toivovat voivansa vaikuttaa sekä millaisia erilaisia tapoja heillä voisi olla vaikuttaa enemmän tulevaisuuteen? Kysely toteutettiin yhdessä keskustellen aiheista aina kysymykseen vastaamisen jälkeen. Tämä keskustelu tuki osallisuutta, vuorovaikutusta ja ajattelun laajentamista, joka on tulevaisuusajattelun taidoissa sekä sosiokulttuurisen innostamisen prosessissakin tärkeää. Usein kysymyksenasettelua rajataan jo tietyillä vastausvaihtoehdoilla. Halusin tulevaisuusvallan laajentamisen vuoksi antaa paljon mahdollisuuksia vaikuttaa avoimilla kysymyksillä tiivissä turvallisessa työpajaympäristössä. Keskustelimme kaikista vastauksista yhdessä ja nuoret

totesivat sen tukevan ajattelua, kun näkivät jälkikäteen, miten muut olivat kysymystä tarkastelleet. Lopulta hyödynsin kyselystä vain kahden kysymyksen vastauksia osana aineiston analyysinä, sillä kysymystenasettelu ei täysin vastannut kehittämiskysymykseeni.

Työpaja lopetettiin yhteenvetoon ja tunnekorttikierrokseen. Toiminnan arviointi olisi kuulunut sosiokulttuurisen innostamisen prosessiin, mutta en toteuttanut arviointia työpajassa suunnitelmasta huolimatta. Suunnitelmassani olisimme käyneet läpi sosiokulttuurisen innostamisen prosessin onnistumista tarkemmin. Huomasin kuitenkin nuorten olevan väsyneitä päivästä, jossa oli ollut hyvin paljon uutta asiaa ja reflektointia, joten tein tietoisien päätöksen jättäessäni arvioinnin tekemättä nuorten kanssa. Tämä tarkoitti sitä, etten voinut arvioida tai käyttää tätä tietoa aineistossani. Työpajassa pyrin tuomaan ajatuksia, kysymyksiä ja pohdintoja esiin myös spontaanisti nuorten vastauksista herättääkseni keskustelua, jotta osallistujat näkevät ilmiötä mahdollisimman monelta näkökulmalta. Työpajassa tavoitteen kannalta oli tärkeää ymmärtää ja oppia uudesta käsitteestä yhdessä.

Aineistona syntyi nuorten valitsemat tunnekortit työpajan alussa sekä työpajan jälkeen. Kuvasin valitut kortit ja tallensin ne työpajan jälkeen pilvikansioon. Mentimeter-kyselyn vastaukset tallensin myös kuvina sekä kirjatut muistiinpanot nuorten sitaateista lisäsin samaan tiedostoon, mihin laitoin työpajasta kertyneen kuva-aineiston. Päätin olla nauhoittamatta työpajaa, sillä koen tilanteen olleen nuorille jo valmiiksi jännittävä tutkimusasetelman vuoksi.

Nuorille järjestetty työpaja määritteli palvelumuotoilun prosessimallin mukaisesti ongelman, jonka pohjalta lähdin kartoittamaan ongelman ratkaisuvaihtoehtoja.

4.2 Fenomenografia analysointimenetelmänä nuorten työpajaan

Fenomenograafisella analysointimenetelmällä tarkoitetaan analyysin tekoa, jossa tarkastellaan ihmisten erilaisia tapoja tarkastella tiettyä ilmiötä. Keskeinen näkökulma on, että meillä kaikilla voi olla monenlaisia tapoja nähdä yksi maailma. (Marton 1981.) Tämän vuoksi koen tärkeäksi opinnäytetyössäni tutkia ihmisen kokemuksellisuutta käsiteltävästä aiheesta. Tätä kutsutaan myös empiiriseksi tutkimukseksi. Koska ihminen käsittelee ilmiötä ja uutta tietoa aina jostakin tietystä kontekstista käsin, ei ilmiötä voi täysin kokonaisuutena käsittää. Uuden tiedon saanti ja oppiminen saattaa myös muuttaa käsitystä tarkastellusta ilmiöstä eri aikaväleillä. (Kettunen 2021.)

Koska tulevaisuusvalta on käsitteenä uusi, on tärkeää ymmärtää, miten nuoret käsittävät tulevaisuutta, siihen vaikuttamista sekä tulevaisuusvaltaa käsitteenä sekä ilmiönä. Käsitteiden muodostumisen jälkeen voidaan pohtia, miten tulevaisuusvaltaa voidaan käsitellä nuorten kanssa erilaisissa osallistavissa työpajoissa.

Tutustuessani fenomenograafiseen aineiston analysointimenetelmään, pyrin löytämään selkeää tapaa kategorisoida aineistoa. (Haapaniemi 2013) Pro Gradu-tutkielmasta ilmeni menetelmän ekspisioimattomuus eli mahdottomuus luoda selkeää analyysimallia. Mallin puuttuminen antaa tutkijalle vapautta, mutta on tärkeää tutkimuksen reabiliteetin eli luotettavuuden näkökulmasta olla tarkka ja tulkita aineistoa moneen otteeseen. Jotta voin avata analyysitapaa omaan tutkimustyöhöni ymmärrettävästi, tiivistin prosessin analysoinnista neljään eri vaiheeseen. Tärkeä huomio tässä prosessissa sekä laadullisessa analyysissä yleisestikin on, että prosessi ei välttämättä etene johdonmukaisesti. Prosessikuvaus ei kuvaa esimerkiksi sitä, kuinka usein vaiheita on suoritettu. (Lind, Dookie 2023.)

Prosessi:

1. Aineiston keräys
2. Aineiston analyysimenetelmän kirjallisuuteen tutustuminen
3. Aineiston tulkintaa ja kategorisointia
4. Kategorisointi, jossa oma tulkinta kattonäkemyksestä

Työpajaa suunnitellessani minulle oli selkeää, että tulen käyttämään tunnekortteja aineistona. Tunnekortit toimivat myös osallistujien apuna hahmottamaan ajatuksiaan uudesta käsitteestä. Tunnekorttien käyttö vahvisti käsitystäni, kuinka paljon tunnemaailma tulevaisuusaiheissa kertoo meille sitä kontekstia ja kokemusmaailmaa, josta osallistuja työpajaan saapuu. Tämä tunnemaailma on tunnekorteista taltioituna valokuvaksi. Ryhmän yleistä ilmapiiriä ja yksittäisiä osallistujien pohdintoja olen kirjannut ylös muistiinpanojen muodossa tukemaan tunnekorttiaineistoa. Lähtiessäni kategorisoimaan aineistoa keskityin tunnemaailman analysointiin.

Tunteet tunnekorteissa tulevaisuusvalta-käsitteestä ennen käsitteeseen syventymistä olivat epä-tietoinen, armollinen, jännittynyt, hyväksyvä, utelias, levoton, stressaantunut, turvaton, avoin sekä huoleton. Työpajan jälkeen tunteet olivat eksynyt, lamaantunut, levollinen, huolestunut, toiveikas, yhteys ja inspiroitunut. Kategorisoin työpajan jälkeen koetut tunteet jakamalla ne eri

tunnemaailmoihin, joita lopulta oli kaksi. Näistä tunnemaailmoista syntyi lopulta kaksi kuvauskategoriaa, joissa on pelkistetyt kattonäkemykset, millä tavoin nuoret ajattelevat tulevaisuudesta. Kuvauskategoriat ovat, että tulevaisuus nähdään pelottavana tai sellaisena, että siihen voi itse vaikuttaa.

4.3 Ideapaja Tulevaisuuskoulun tiimin kanssa

Koska tein laadullista kehittämistyötä ja halusin edetä kehittämisen prosessin aikana syntyneiden huomioiden mukaisesti, en voinut olla sivuuttamatta huomiota, joka kohdistui nuorten kanssa tehdyssä työpajassa. Jotta tulevaisuusvaltaa käsittelevät työpajat toteutuvat tavoitteiden mukaisesti mahdollisimman rajaamattomasti ja saavutettavalla tavalla kaikille, tarvitsemme toimintamallien tarkennusta työpajaan. Tämä tuntui luonteelta suunnalta myös sen vuoksi, että toimintamallin tarkentuessa, voin pohtia toimintamallin sosiokulttuurisen innostamisen toteutumista ja mahdollisuuksia hyödyntää sosiokulttuurisen innostamisen menetelmiä tulevaisuusvallan laajentamisessa.

Tukeaksemme inspiroitumista ja vallan laajentumista sekä sen käyttöönottoa nuorissa, tarvitaan raamit työpajoille tehdä siitä yksilöllisyyttä huomioivampi ja rajaamattomampi kaikille osallisille. Ideapajassa tavoitteena oli vastata kysymykseen: ”Miten tulevaisuusvaltaa voisi lisätä nuorten työelämään siirtymisessä sosiokulttuurisen innostamisen keinoin?”

Osallistava työpajamenetelmä on hyvin joustava ja sovellettavissa oleva menetelmä. Pohtiesani vaihtoehtoja yhteiskehittämisen menetelmälle, ymmärsin ideointimenetelmien kulkevan monenlaisilla nimillä. (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2015, 160) kuvaa aivoriiheä yhteisölliseksi ideointimenetelmäksi, jossa tarkoituksena on tuottaa mahdollisimman paljon ideoita aihealueen ongelman ratkaisemiseksi. (Lippo, Järvi, Poikolainen 2022) toteaa edellä mainittujen lisäksi ideapajan tavoitteeksi luoda yhteistä ymmärrystä. Toteutin aivoriihi menetelmää soveltaen ja kutsun sovellettua menetelmää opinnäytetyössäni ideapajaksi. Menetelmä on hyödyllinen kehittämistyössäni, sillä tavoitteeni kehittämistyön jälkimmäisessä aineistonkeruussa on ongelman määrittelyn jälkeinen ratkaisuvaihtoehtojen ideointi. Tämä aineistonkeruu tukee kehittämistyöni tuplatimantti-mallin jälkimmäistä kehittämis- ja ideointiosiota. Olen kerännyt aineistoa ensimmäisellä aineistonkeruumenetelmällä ja analysoinut sen. Tätä analysoinnin tulemaa voidaan kutsua ongelman määrittelyksi. (Design Council 2024.) Tässä yhteiskehittämisen

työpajassa kehitimme analysointini pohjalta luotuun ongelmaan ratkaisuvaihtoehtoja, joita analysoimalla konseptoin lopullisen kehittämistyön johtopäätökset ja tuotoksen.

Toteutin ideapajan Tulevaisuuskoulun tiimin kesken, joten osallistujia oli 4. Toimin ideapajassa itse fasilitoijan roolissa viidentenä henkilönä. Olin koonnut omat analysointini aiemmasta aineistonkeruusta ideapajan rungoksi, ja fasilitoijana varmistin tiimin helpon osallistumisen ja ideointiherkän ympäristön. Päätin jäädä ideoinnista kokonaan pois, jotta vältetään tekijän osalta vaikuttamasta siihen suuntaan, mihin kehittämistyö on menossa.

Toteutin ideapajan Lasten ja nuorten säätiön toimistolla Helsingissä niin, että kaikki osallistujat olivat läsnä toimistolla. Loin työympäristön verkkoon Miro-työtilaan. Miro-työtila on visuaalinen yhteistyötila innovointiin. Valitsin Miro-työkalun, jotta saan aineiston kerättyä sähköiseen muotoon. Ideapajassa syntyi sähköisiä post-it lappuja yhteisen työtilan seinälle. Tämän lisäksi kirjasin myös muistiinpanoja keskustelusta. Koska ideointipajan aika oli rajallinen (1 h), päätin antaa tiimiläisille ennakkotehtävän yhdessä kehittämistyöhön liittyvän tiedotuksen lomassa. Ennakkotehtävänä oli pohtia omia kokemuksia pitämistään työpajoista erityisesti tulevaisuusvallan näkökulmasta vaikuttaviin erilaisiin tulevaisuuskuviin. Ennakkotehtävän näkökulmien kirjauksen jälkeen työskentely eteni ideoinnista tiivistelmään ja kirkastukseen siitä, mitä tiimi ehdottomasti haluaa ideoinneistaan ottaa mukaan tiimin työskentelyyn jatkossa.

Pidän perusteltuna tiimin kanssa toteutettua ideapajaa, sillä tiimi on hyvin tietoinen tulevaisuuskasvatuksesta, josta on hyötyä riskien kartoittamisessa ja niihin reagoimisesta. Tiimin yksilöiden taustat tarkastella tulevaisuussubstanssia ja työpajatyöskentelyä tulevat hyvin erilaisista lähtökohdista. Tästä positiivisena vaikutuksena näen tiimin vahvuutena näkökulmanotto-kyvyn, joka tukee laaja-alaisen näkökannan tarkoitusta.

Ideapaja sujui odotusten mukaisesti. Se tuki kehittämistyöni tavoitteita ja osoittautui erinomaiseksi valinnaksi tuplatimanttimalin ratkaisuvaihtoehtojen ideointiin.

4.4 Koodaus-analysointimenetelmänä ideointipajassa

Koodaus aineistonanalyysimenetelmänä tarkoittaa kehittämistyön tekijän tunnistamia tutkimuskysymyksien kannalta kiinnostavia sisällöllisiä elementtejä (Vuori2021). Toteutin tässä kehittämistyössä koodausta teoreettisen viitekehyksen pohjalta. Tämä tarkoittaa sitä, että pyrin

löytämään aineistosta elementtejä, jotka tukevat sosiokulttuurisen innostamisen teoreettista viitekehystä, jotta voin vastata tutkimuskysymykseeni “Miten tulevaisuusvaltaa voisi lisätä nuorten työelämään siirtymisessä sosiokulttuurisen innostamisen keinoin? “

Koodaus ei (Vuoren2021) mukaan pohjaa millekään erityiselle teoreettismetodologiselle ajattelulle, joten analyysitavalle ei ole mitään ohjaavia sääntöjä. Tämän vuoksi olen soveltanut parhaaksi katsomallani tapaa koodata aineistoa. Valitsin koodauksen ideointipajan analysoinnin työkaluksi, sillä tämän työkalun avulla saan toteutettua analyysiä teoriasidonnaisesti. Teoriasidonnaisessa tutkimuksessa ja sen analysoinnissa pyrin löytämään aineistosta elementtejä, jotka toisivat selityksiä tai vahvistusta sosiokulttuurisen innostamisen menetelmien sopivuudesta ja yhteydestä tulevaisuusvallan laajentamiselle (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006).

Lähdin koodaamaan aineistoa luomalla Word-pohjan, johon keräsin sosiokulttuuriselle innostamiselle ominaisia periaatteita aineistosta. Koodasin aineistoa näihin periaatteisiin:

1. yhteisöllisyys, osallistuminen, herkistyminen, dialogi, luovuus ja toimintaan sitoutuminen
2. tavoitteena havahtumisen kokemukset ja uudet oivallukset toiminnan myötä → uudet näkökulmat, uudenlainen toiminta
3. osallistavien / osallisuuden kokemusta tukevien menetelmien käyttäminen tavoitteiden ja toiminnan suunnittelussa
4. innostajan omat asenteet, odotukset, uskomukset ja persoonalliset piirteet
5. tutkimuksellinen ote tekemiseen. (Kurki 2000.)

Jaottelin yllä olevien periaatteiden alle aineistosta kommentit, jotka tukivat näitä periaatteita.

5 TULOKSET

Tässä luvussa kerron, mitä tuloksia aineistosta kumpusi. Alaluvut ovat menetelmien analyysistä syntyneitä tuloksia. Ensimmäisen alaluvun tuloksista, on johdettu kehittämistyön suuntaa, joka on vaikuttanut toisen menetelmän valintaan ja tuloksiin. Ensimmäisen alaluvun tarkoituksena on avata lukijalle nuorten kanssa toteutetun työpajan analyysin tuloksia. Toinen alaluku avaa Tulevaisuuskoulun tiimin kanssa toteutetun ideointipajan analyysin tuloksia. Näiden tuloksien yhteisiä johtopäätöksiä sekä yksittäisten tulosten yhteenvetoja käsittelemme luvussa 7.

5.1 Kahtiajakautuneita käsityksiä tulevaisuusvallasta

Tuloksena työpajasta on nähtävissä tulevaisuuden aiheena olevan haastava. Haastetta tuo ihmisten eri näkemykset ja maailmankuvat. Näiden huomioiminen tulevaisuuskasvatuksessa ja tulevaisuusvallan laajentamisessa on erittäin tärkeää, jotta pystymme laajentamaan tulevaisuusvaltaa aidosti, yhdenvertaisesti, saavutettavasti ja vastuullisesti yhteiskunnassamme (Lehto, Lehtiö, Delcos 2024.) Tunteet ennen ja jälkeen työpajan muuttuivat epä tietoisista ja uteliaista tunteista selkeästi kahden tunnemaailman jakaviksi tunteiksi. Työpajan tuloksena syntyi kuvauskategoriat siitä, minkälaisia käsityksiä nuorilla on tulevaisuusvallan käsitteestä. Kaaviossa esitän kuvauskategoriat, jotka tiivistettiin tunnekorteista nuorille pidetystä työpajasta.

Kuvauskategoriat	Tunnetiloja aineistosta, joista kategoriat tiivistettiin
Tulevaisuus on pelottava	lamaantunut, eksynyt, huolestunut, epävarma
Voin vaikuttaa tulevaisuuteen	inspiroitunut, levollinen, yhteys, unelmoiva, helpottunut, toiveikas

Kuvio 2. Kuvauskategoriat nuorten tunnetiloista

Suorat lainaukset tukevat tehdyn kategorisoinnin luotettavuutta ja lukijan vakuuttamista kategorisoinnin kummunneen aineistosta. (Haapaniemi2013) Empiirisestä eli kehittäjän omista ko-

kemuksien ja havaintojen hyödyntämisestä osana kehitysprosessia onkin tärkeää tuoda näkyväksi reabiliteettia eli luotettavuutta vahvistavia näkökulmia. Luotettavuutta tukevia kommentteja nuorilta, jotka osallistuivat tulevaisuusvallan laajentamisen työpajaan 22.5.2024:

“mulla tuli sellanen fiilis, että me voidaan ehkä sittenkin oikeesti vaikuttaa.”

“mulla tuli inspiroitunut olo tulevaisuuteen vaikuttamisesta”

“eksynyt fiilis”

“pelottaa se ajatus, että jollain muulla vois olla valtaa vaikuttaa mun elämään”

Kuvauskategorioiden lisäksi mentimeter-kyselyssä avoimeen kysymykseen; Millaisia erilaisia tapoja sinulla voisi olla vaikuttaa enemmän tulevaisuuteen? – Nostivat nuoret esiin tietoisuuden lisäämistä, oman mielipiteensä esille tuomista, miettimällä tulevaisuutta ja käyttäen aktiivisia keinoja vaikuttaa. Aineistosta nousi esiin myös odottamattomia näkökulmia, kuten pelko kuolemasta ja kuolema tapana vaikuttaa tulevaisuuteen. Keskustellessani Tulevaisuus-koulun projektipäällikön kanssa kuolemateeman noususta avoimiin vastauksiin, kertoi hän kohdanneen samaa ilmiötä aiemminkin tulevaisuustyöpajoissa. Pohdimme erinäisiä syitä vastauksille, joista nostimme katsomuksellisuuden, ja arvomaailman näkemykset suurimpina vaikuttajina siihen, että tulevaisuus nähdään pelottavana. Myös se, että nuori osallistuu ensimmäistä kertaa tulevaisuuskasvatukseen voi olla vaikuttava tekijä, sillä yksilön kyky kohdata ja käsitellä tulevaisuutta voi olla harjaantumaton (Ahvenharju, Pouri-Mikkola. 2022, 390). Halutessamme laajentaa tulevaisuusvaltaa, tulee käytäntöjen olla mahdollisimman toimivia kaikille osallistujille. (Lehto, Lehtiö, Delcos 2024) toteaa kohti ihmisarvoista tulevaisuusvaltaa -pilottihankeraportissaan tulevaisuusvallan laajentamisen työpajoissa yksilölliset ratkaisut tulevaisuusvallan laajentamisen tavoitteessa toimivina. Tämä nousi esiin myös työpajan aineiston tunnekorteista sekä muistiinpanoistani. Kuvauskategorisointi kuvaa hyvin tulevaisuusvallan yksilöllistä tunneskaalaa, joka voi olla hyvin vastakkainen kuin toisilla nuorilla.

Mentimeter-kyselyssä kysyin nuorilta missä muodossa he haluaisivat saada lisää tietoa tulevaisuusvallasta. Tämän kysymyksen vastausvaihtoehtoja olin rajannut someen, nettisivuihin, työpajoihin, kouluun, ei tarvita tietoa sekä jokin muu. Kaksi nuorista vastasi somen, neljä nuorta koulun sekä yksi vastaus tuli kohtaan jokin muu. Nuori, joka vastasi jokin muu, ei halunnut kommentoida asiaa sen tarkemmin. Tuloksena syntyi nuorten toive saada lisää tietoa tulevai-

suusvallasta kouluympäristössä. Tämä on Tulevaisuus­koulun työtä tukevaa tietoa heidän tuottaessaan materiaalia kouluille tulevaisuus­kasvatuksesta ja sen integroimisesta opetukseen. Tämä toive tukee myös tiedon saavutettavuutta, sillä koulussa on helpompi saavuttaa mahdollisimman laajasti nuoria aiheen äärelle. Haasteena voidaan pitää koulujen resurssipulaa. Kriittisenä huomiona totean, että kysymyksen asettelu ja vastausvaihtoehdot eivät olleet parhaat mahdolliset. Koen rajanneeni vastausvaihtoehtoja liikaa, sekä nämä vastausvaihtoehdot jättivät lisäkysymyksiä ilmoille. Toki tämä kysymys oli kyselyssä siitä syystä, että voin antaa nuorille valtaa vaikuttaa opinnäytetyöni tuotokseen, ennen tietoa siitä, millaiseksi opinnäytetyöni tuotos tulee muotoutumaan.

Näin tulevaisuus­kasvatuksen pienistäkin palasista nuoren elämässä olevan hyötyä jo yhden työpajan kautta. Nuorten innostuneet kommentit toivat minulle todella vahvasti esiin, miten tulevaisuus­vallasta tulisi ensinnäkin puhua heidän kanssaan ja liittää oman elämän kontekstiin. Tuloksista voidaan todeta lyhytkestoisellakin toiminnalla olevan sosiokulttuurisen innostamisen tavoitteita tukevia vaikutuksia, joita ovat uudenlainen toiminta suhteessa tietoisuuden kasvattamiseen itsestään osana ympäröivää maailmaa.

Erilaiset tavat nähdä tulevaisuus­valta käsitteenä ja ilmiönä tulee ilmi aineistosta, mutta mikä niihin vaikuttaa, ei tule. Tämä omalta osaltaan vaikutti tulevaisuus­keskustelun haastavuuteen moninaisessa ryhmässä. Työpajan tulos, siitä kuinka kahtiajakautuneet käsitykset nuorilla tulevaisuus­vallasta oli, selkeytti ongelman määrittelyä ja siirtymää ongelman ratkaisuvaihtoehtojen kehittämiseen. Yksilöiden kaikenlaiset tulevaisuus­kuvat tulee huomioida työpajaa toteuttaessa, jotta tulevaisuus­valtaa voidaan aidosti laajentaa ja saada ihmiset inspiroitumaan tulevaisuuteen vaikuttamisesta.

5.2 Yhteisen tilannekuvan luominen on tärkeää tulevaisuudesta keskusteltaessa

Ideapajan aineistoa tarkastellessa näkökulmani tarkasteluun oli, miten aineistoon syntyneet ideat tukevat tavoitetta työpajasta, jossa kaikki tulevaisuus­kuvat voivat tulla huomioituiksi. Toinen näkökulma oli sosiokulttuurisen innostamisen periaatteiden teoreettinen tarkastelu suhteessa tulevaisuus­valtaan ja aiheen parissa tehtäviin työpajoihin nuorten kanssa. En painottanut

ideapajassa, että tulen tarkastelemaan aineistoa innostamisen teoreettisen viitekehyksen näkökulmasta. Tämä johtui siitä, etten halunnut ohjailta aineiston suuntaa, jotta voin saada luotettavampaa tietoa siitä, sopiiko sosiokulttuurisen innostamisen periaatteet ja käytännöt osaksi tulevaisuusvaltaa käsitteleviä työpajoja. Ideointi tiimin kanssa liittyi työpajan toimintamallien luomiseen, jossa huomioidaan erilaiset näkemykset tulevaisuudesta. Toin ideapajaan työpajan analysoinnista arvomaailmojen ja katsomuksellisuuden näkemykset esimerkkeinä asioihin, jotka voivat vaikuttaa erilaisiin tulevaisuuskuviin. Ideapajassa tiimi jatkojalosti näitä näkemyksiä ja toi lisää mahdollisia vaikuttavia tekijöitä esiin.

Ideapajan aineistosta syntyi toimintamalliratkaisuja, joilla voimme huomioida laajalti erilaisia näkökulmia, jotka voivat vaikuttaa nuorten tulevaisuuskuviin tulevaisuusvallan näkökulmasta. Ideapajan tuloksena syntyi näkemystä sosiokulttuurisen innostamisen menetelmien sopivuudesta tulevaisuusvallan laajentamiseen nuorten elämässä.

Koodatessani sähköisiä post-it lappuja, löysin lukuun ottamatta yhtä periaatetta, kaikkiin muihin toimintamallin näistä ideoinnista syntyneistä post-it lapuista. Tässä vielä sosiokulttuurisen innostamisen periaatteet, johon suhteutin ideapajan vastauksia:

1. yhteisöllisyys, osallistuminen, herkistyminen, dialogi, luovuus ja toimintaan sitoutuminen
2. tavoitteena havahtumisen kokemukset ja uudet oivallukset toiminnan myötä → uudet näkökulmat, uudenlainen toiminta
3. osallistavien / osallisuuden kokemusta tukevien menetelmien käyttäminen tavoitteiden ja toiminnan suunnittelussa
4. innostajan omat asenteet, odotukset, uskomukset ja persoonalliset piirteet
5. tutkimuksellinen ote siihen, mitä ollaan tekemässä

Yhteisöllisyys, osallistuminen, herkistyminen, dialogi, luovuus ja toimintaan sitoutumisen periaatteet näkyivät ideapajassa syntyneestä aineistosta. Osallistuminen, luovuus sekä dialogisuus korostui ideassa, jossa tuotiin esiin erilaisten välineiden tarjoaminen itseilmaisuuksiin ja osallistamiseen. Herkistyminen sekä yhteisöllisyys näkyi vastauksessa, jossa pohdittiin toimintamallina Tulevaisuuslupakoululle omaa anthemia, jossa musiikillisesti näkyisi moninaisuus. Anthem olisi ikään kuin potpuri, jossa olisi eri kulttuureista ja mieltymyksistä yhdistelty kokonaisuus. Myös ilon ja leikkisyyden tuominen mukaan toimintaan mainittiin aineistossa. Tämä tukisi herkistymisen mahdollisuuksia, johon myös yhteisöllisyyden tunteella on oma merkityksensä. Toimin-

taan sitoutumisen periaate näkyi aineistossa vastauksessa, jossa tuotiin esiin etukäteistiedon lähettäminen osallistujille työskentelytavoista sekä minkäläisten kysymysten äärellä tullaan työpajassa toimimaan.

Seuraavana periaatteena oli tavoitteena havahtumisen kokemukset ja uudet oivallukset toiminnan myötä. Aineistossa mainittiin valta-aseman purkaminen heti työpajan alussa, hierarkiadraama-harjoite, jonka avulla voidaan tunnistaa erilaisia rooleja yhteiskunnassa sekä ryhmien sisällä (auttaa ymmärtämään myös tulevaisuusvalta- käsitettä). Tämänkaltaisen toimintamalli voi antaa havahtumisen ja uusien oivalluksien kokemuksia, kun ymmärretään, että työpajassa toteutetaan aitoa osallisuutta ja toimijuutta, joka on lähtöisin nuorista itsestään. Yhteisen tilannekuvan luominen kaikkien kokemuksista anonyymisti (esim Howspace tai mentimeterin avulla), oli myös hyvä ideapajassa syntynyt idea, joka tukee hyvin oivalluttamista siitä, miten moninainen ryhmä työpajaan osallistuu. Tätä tukee myös idea anonyyminä tehtävästä arvojanasta samoissa työskentelyalustoissa. Yhteisen tilannekuvan luominen osoittautui merkittäväksi tekijäksi myös tuotoksen kannalta, josta lisää luvussa 7 johtopäätökset ja tuotos.

Kolmas periaate, johon peilasin aineistoa, oli osallistavien / osallisuuden kokemusta tukevien menetelmien käyttäminen tavoitteiden ja toiminnan suunnittelussa. Idea, jossa tarjotaan erilaisia tapoja ilmaista, jos työskentely/aihe tuntuu esimerkiksi turvattomalta, antaa osallistujalle itselleen mahdollisuuden vaikuttaa oman työpajan sisältöön. Myöskin aikaisemmin mainittu erilaisten välineiden tarjoaminen itseilmaisuuksiin ja osallistumiseen tuottaa osallistavaa toiminnan suunnittelua ja tavoitteiden asettamista. Toimintatavan toteutuminen vahvistuu, mikäli työskentelyä on ryhmässä useammin kuin kertaluontoisesti.

Neljäntenä periaatteena sosiokulttuurisen innostamisen teoriaviitekehityksessä on innostajan omat asenteet, odotukset, uskomukset ja persoonalliset piirteet. Aineistossa nostettiin esiin oman valta-aseman tunnistaminen sekä työpajasta etukäteistiedon antaminen. Etukäteen informaatio tulevasta työpajasta laskee osallistujien epävarmuutta tulevasta, sekä samalla jakaa informaatiota tasaisesti kaikille osallistujille. Tämä laskee myös valta-asemaa koskien informaatiota. Aineistossa mainittiin kasvattajan vastuu suhteessa osallistujan vapauteen. Innostajan tehtävänä on luottaa ryhmän kykyyn ratkaista ongelmia omien vahvuuksiensa mukaisesti. Kun osallistujaa rohkaistaan toimimaan yhdessä ja hyödyntämään ryhmän sisäisiä taitoja, hän kehittyy aktiiviseksi toimijaksi omasta motivaatiosta käsin (Ryynänen2014).

Muistiinpanoja tarkastellessani nousi tiimiläiseltä kommentti, miten tilanteissa, joissa uusia näkökulmia tulee vastaan, voisi toimintamallina olla niiden näkökulmien tarkastelu yhteisessä keskustelussa. "Tarkastellaan ja opitaan yhdessä, mistä jokin näkökulma kumpuaa ja mitä se

voisi meille kertoa”. Tämä vahvisti viimeisen periaatteen eli tutkimuksellisen otteen löytymisen aineistosta. Kommentti kertoo mielestäni työpajojen elastisuuden tärkeydestä. Työpajat tulee suunnitella, mutta ei liian tarkasti.

Tuloksista läpileikkaavana elementtinä voidaan nähdä aidon yhteisön rakentamisen tavoitteen. Aidon yhteisön tunnistaa yhteisestä tavoitteesta ja siihen linkittyvästä toiminnasta. Kurki (2000, 130) määrittää dialogisuuden, pysyvyyden ja integraation aidon yhteisön tunnusmerkeiksi. Tasa-arvo ja vapaaehtoisuus ovat myös yhteisön luonteelle välttämätöntä (Lehtonen 2020). Vaikka yhteisöllisyys on mainittu ensimmäisessä periaatekirjauksessa, tukee kaikki muut periaatteet myös yhteisöllisyyden kokemusta. Yhteisen tilannekuvan luominen, sekä vaihtoehtoisen osallisuuden kokemuksen tarjoaminen ovat myös hyviä esimerkkejä, joissa yhteisöllisyyden tunne yksilössä lisääntyy. Myös ryhmän vetäjän asenteilla ja odotuksilla ja sitä kautta sanomisilla, voidaan muodostaa joko yhteisöllisyyttä tukevaa tai hajottavaa toimintaa.

Ideapajan keskusteluissa nousi esiin tärkeää pohdintaa pelisäännöistä ja kasvatuksen perustavanlaatuisistakin kysymyksistä. Pelisäännöt on hyvä määritellä osallistuvien kesken yhdessä, mutta tietyt kasvatukselliset elementit kuten tavoitteellisuus, tasavertaisuus sekä kasvattajan vastuu tulee olla toiminnassa aina mukana. Ideapajassa pohdittiin sitä, kenellä on kasvatuksellinen päävastuu tilanteessa, jossa sidosryhmät tekevät yhteistyötä. Ideapajassa tultiin lopputulokseen, jossa on hyvä määrittää myös järjestäjätahojen kesken vastuun kannosta ennen toiminnan aloitusta.

6 EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS

Tässä luvussa kerron kehittämistyössäni toteutetuista ja huomioituista eettisistä periaatteista. Pohdin myös opinnäytetyöni luotettavuutta monen eri näkökulman kautta, joka lisää opinnäytetyön läpinäkyvyyttä ja sitä kautta tukee työni rehabiliteettia.

6.1 Eettisyys

Olen pyrkinyt noudattamaan tässä työssä parhaalla mahdollisella tavalla hyviä tieteellisiä käytäntöjä, jotka turvaavat opinnäytetyön eettisyyttä. Eettiset suositukset ja linjaukset, joita Arene (2019) on koonnut, perustuvat lainsäädäntöön sekä linjauksiin ja suosituksiin, joita kansainväliset ja kansalliset tiedeyhteisöt ovat linjanneet. Olen tehnyt opinnäytetyötäni varten aineistonhallintasuunnitelman, joka ohjaa kehittämistyössä syntyvien aineistojen hallintaa sekä tuhoamista työn päätyttyä. Aineistonhallinta on hyvän tieteellisen käytännön (HTK) kannalta tärkeä toimenpide, johon Humanistinen ammattikorkeakoulu on sitoutunut (TENK2024).

Olen kartoittanut opinnäytetyötä varten mahdollisen eettisen ennakoarvioinnin tarpeen. Arvioinnille ei kuitenkaan ollut tarvetta, sillä tutkimuksellinen kehittämistyöni ei ole aiheuttanut tutkittaville haittaa. Tutkittavana oli alle 15-vuotiaita, mutta olen pyytänyt suostumuslomakkeessa alaikäisten tutkimukseen osallistujien lisäksi myös heidän vanhempansa suostumuksen. Tämän lisäksi pyrin työpajassa antamaan tilaa kysymyksille, selitin tutkimusasetelmasta ja kehittämistyöstä sekä pyrin valmistautumaan huolellisesti työpajaan tuoden tietoa mahdollisimman lähelle työpajaan osallistuneiden ymmärryksen tasoa, kuten TENK (2019, 9) määrittää toimimaan alaikäisen osallistuessa tutkimukseen.

Lomakkeiden lähetyksellä osallistujille ja heidän vanhemmilleen ei vaatinut minulta henkilötietojen keräämistä, sillä minä en itse lähettänyt tai kerännyt suostumuslomakkeita. Työpajapäivä oli osa Lasten ja nuorten säätien TET-päivää, jolloin TET-ohjelman työntekijä oli kerännyt tiedot osallistujista ja heidän vanhemmistaan työelämään tutustumisen viikkoa varten Lasten ja nuorten säätien tietosuojarekisterin mukaisesti. Olen valmistellut kaikki lomakkeet kehittämistyön mukaisiksi, ja työelämään tutustumisen viikon osallistujien yhteyshenkilö säätioilta hoiti lomakkeiden lähetyksen ja vastaanottamisen. Jälkikäteen kuitenkin ymmärsin, että minun olisi kuulunut viestiä tämä asia tarkemmin myös osallistuneille nuorille ja heidän vanhemmilleen kehittämistyön informaatiolomakkeessa.

6.2 Luotettavuus

Olen keskittynyt opinnäytetyöprosessissani takaamaan luotettavuutta erityisesti objektiivisuuden sekä läpinäkyvyyden ja hyvien perustelujen kautta. Olen pyrkinyt mahdollisimman tarkasti kertomaan, miksi olen valinnut tietyn suunnan tai menetelmän opinnäytetyössäni. Laadullisessa tutkimuksessa (Vilkka 2015, 197) toteaa luotettavuuden syntyvän tutkijan rehellisistä perusteista sekä arvioinneista. Kun tutkin kehittämistyöni aineistoa, perustuu havainnot väistämättä omaan kokemuksellisuuteeni, joka todennäköisimmin poikkeaa muiden havainnoista heidän oman kokemuksellisuuden eroavaisuuksien vuoksi. Tässä kehittämistyössä esimerkiksi oma fasilitointikokemus nuorten kanssa järjestettyyn työpajaan vaikutti väistämättä aineiston tulkintaan. Tunnekortteja aineistona tarkastellessani olen liittänyt ajatteluni myös vuorovaikutustilanteessa kohtaamiin huomioihin. Tämän tiedostaen, koin ideapajan tärkeänä, jotta tiimi voi laajentaa myös omia näkökulmiani aineistosta heränneistä omista havainnoistani, jotta kehittämistyö ei perustu ainoastaan minun näkemyksellisyyteeni, ja on siltä osin luotettavampi.

Käytän määrällisen tutkimuksen arvioinnissa käytettyä pätevyyden arviointia eli validiteettia hyödykseni arvioidessani opinnäytetyöni lupauksia siitä, mitä olen tutkimassa (Vilkka 2015, 193). Ymmärsin nuorten kanssa pitämässäni työpajassa kysymystenasettelun olleen epäonnistunut suhteessa kehittämistyöni tavoitteisiin ja kehittämisiongelmaan. Toisaalta pyrkiessäni samanaikaisesti fasilitoimaan, huomioimaan tutkimusasetelman, keräämään aineistoa sekä tuoda työpajaan sosiokulttuurisen innostamisen menetelmiä, voisin sanoa jälkikäteen asettaneeni tavoitteet liian korkealle. Jos työpajoja olisi ollut useampi, kysymykset olisivat varmasti tarkentuneet.

Olen käyttänyt opinnäytetyössäni tekoälyversiota OpenAI ChatGPT (versio GPT-4, elokuu 2023) vuorovaikutuskumppanina luodessani työpajaan tarinoita tulevaisuusvallasta, auttamaan satunnaisissa lauseenrakennuksissa sekä laittamaan lähdeluetteloni aakkosjärjestykseen. Tulevaisuusvalta aiheena on mielestäni sellainen, jossa tulee olla koko ajan tietoinen omasta vallastaan luoda uutta tietoa aiheen ympärille. Kriittinen tarkastelu tulee huomioida tuottamisen vaiheissa jatkuvasti. Opinnäytetyön haasteena näin osittain myös tulevaisuusvalta-käsitteen nimen. Tulevaisuudesta käytävä keskustelu usein on abstraktia ja teoreettista, joka haastaa nuorten kiinnostusta käydä siitä keskustelua. Myös valta sanana aiheutti omien kokemusten mukaan nuorissa pelokkaitakin tunteita. Eräs nuori työpajassa totesi “ahdistaa ajatella, että jollain muulla voisi olla paljon valtaa vaikuttaa minun elämäni” Tähän haasteeseen tosin olen pyrkinyt löytämään ratkaisuja osana opinnäytetyötä.

Suhde tilaajaan

Suhde tilaajaan syntyi, kun olin kehittävässä harjoittelussa Tulevaisuuskoululla. Suhteessa on riskinä, että se vaikuttaa laadullisen tutkimuksen suuntaan oman näkökulmani eduksi. Tämän kaltaisia tilanteita tunnistin prosessin aikana muutamia, mutta osasin siirtää katsetta objektiivisemmaksi havaittuani esikäsitykseni vaikutuksen. Kehittämistyö eteni prosessissa sellaiseen suuntaan, jota en ollut suunnitellut. Tämä vaihe vaati kriittistä otantaa itseltäni siihen, että etenkö kehittämistyön ja laadullisen tutkimuksen kannalta soljuvaan suuntaan, vai pyrinkö saamaan kehittämistyötä takaisin oletuksiini lopputuloksesta. Päästessäni tämän vahvistusharhavinouman (Mediakasvatusseura2024) yli, huomasin uteliaisuuteni myös kasvavan itse kehittämistyöhön aiheiden sijasta.

Näen suhteessani tilaajaan paljon hyviä puolia. Jos en olisi ehtinyt perehtyä kevään aikana tulevaisuuskasvatukseen sekä siihen, mitä nuoret ajattelevat tulevaisuudesta ja millaista tulevaisuuskasvatuksen opettaminen on, olisi kehittämistyössä todennäköisesti ollut enemmän virheitä. Minun olisi ollut tämän lisäksi vaikeampi hahmottaa kokonaisuutta aiheen ympärillä.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET JA TUOTOS

Ensimmäiseen kehittämiskysymykseeni, johon pyrin löytämään vastauksia tuplatimanttimallin ensimmäisessä timantissa; Mitä käsityksiä nuorilla on tulevaisuusvalta-käsitteestä? - aineistosta oli selkeästi havaittavissa kaksi erilaista suhtautumista tulevaisuusvallan käsitteeseen, joista muotoutui kuvauskategorioiksi kaksi tunnetilaa; tulevaisuus on pelottava sekä voin vaikuttaa tulevaisuuteen.

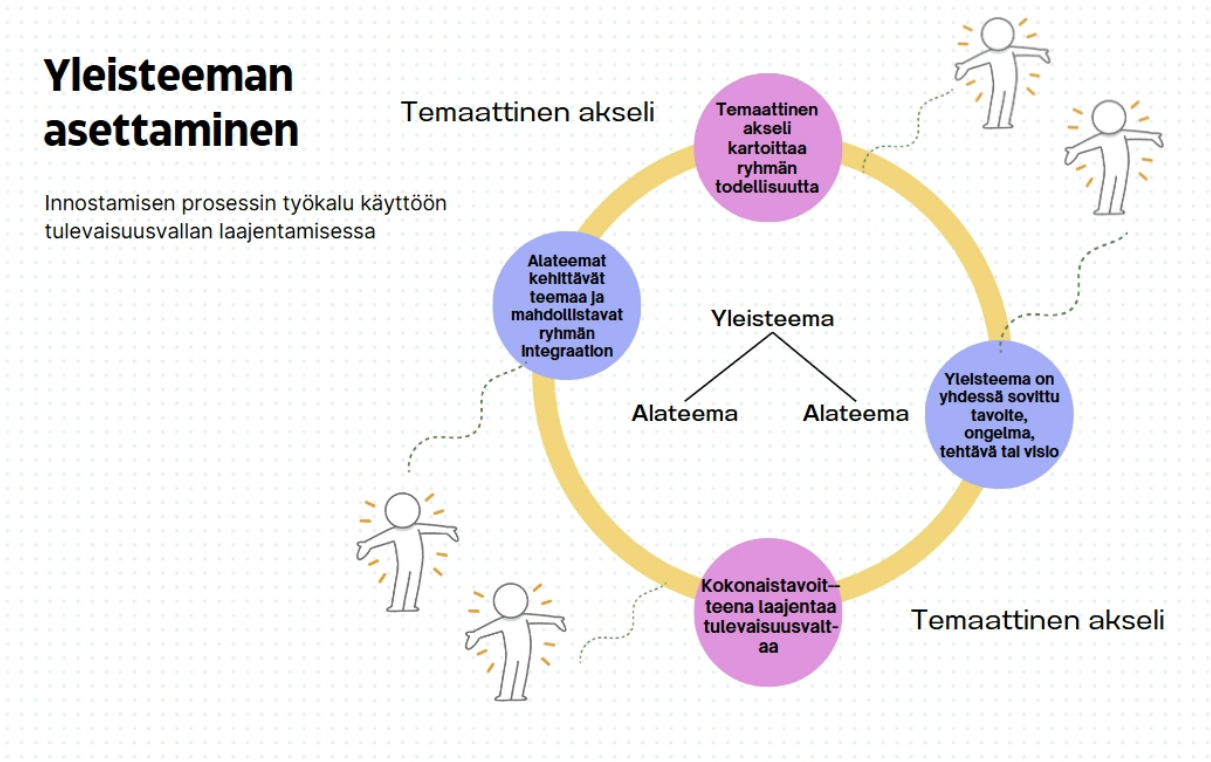
Toinen kehittämiskysymyksen prosessin jälkimmäisessä timantissa oli; Miten tulevaisuusvaltaa voisi lisätä nuorten työelämään siirtymisessä sosiokulttuurisen innostamisen keinoin? Lähestyin kehittämiskysymystä ideapajassa yhteiskehittämällä toimintamalleja moninaisille tulevaisuuskuville. Koodasin aineistossa nousseita ideoita monenlaisten näkökulmien huomiointina osana tulevaisuuskuvia sosiokulttuurisen innostamisen periaatteisiin. Periaatteiden soljuessa hyvin tulevaisuustyöpajan toimintamalleihin, voin todeta tämänkaltaisten toimintamallien olevan hyvä keino lisätä tulevaisuusvaltaa sosiokulttuurisen innostamisen keinoin. Sosiokulttuurisen innostamisen periaatteista tulee työpajan vetäjän varmistua, jotta toimintaympäristö on innostamiselle otollinen. Tuloksista voidaan todeta yksilöllisyyden huomiointin varmistamisen lisäävän turvallisempaa ympäristöä keskustella tulevaisuuksista ja tulevaisuusvallasta nuorten kanssa. Ympäristö, jossa on läpinäkyvyyttä ja ihminen huomioidaan kokonaisvaltaisena kokemuksineen ja tunteineen, auttaa ryhmäläisiä luomaan empatiaa toisiaan kohtaan ja sanoittamaan omia tuntemuksiaan aiheesta.

Sosiokulttuurisen innostamisen ja tulevaisuusvallan laajentamisen tavoitteet ovat yhteisiä. Molemmissa tavoitteet ovat transformatiivisen muutoksen synnyttämisessä sekä yksilön ja ryhmien toiminnan vahvistamisesta paremman yhteisen tulevaisuuden edistämiseksi. Näin ollen sosiokulttuurisen innostamisen vakiintuneita käytänteitä voidaan tarkastella myös tulevaisuusvallan laajentamisen kontekstissa.

Osalle nuorista näin sosiokulttuurisen innostamisen työpajan olevan toimiva tulevaisuusvallan lisäämisen näkökulmasta, joka vahvisti käsitystäni tulevaisuusvallan ymmärtämiseen ja sen sisäistämiseen nuoren oman elämän kontekstisidonnaisuuden kautta. Sosiokulttuurinen toiminta on kuitenkin yhteisölähtöistä, joten lopputuloksessa muodostetaan yhteinen kontekstisidonnaisuus ryhmän osallistujien kesken (Kurki 2000, 93).

Tuloksista nousseet huomiot yksilön kontekstisidonnaisuudesta sekä tilannekuvan ymmärtämisestä toivat ymmärryksen konkreettisesta työkalusta, jota sosiokulttuurinen innostaminen voi aiheeseen tarjota. Sosiokulttuurisen innostamisen menetelmänä käytetty yleisteeman asettaminen luo työpajaan yhteistä tilannekuvaa. Yhteisen tilannekuvan ja intention eli tavoitteen luominen työpajan tutkimukselliseen prosessiin tuo yhteen osallistujien yhteistä todellisuutta, jossa on huomioitu ryhmän erityisominaisuudet (Kurki 2000, 93). Kun ryhmä määrittää yhdessä toiminnalle yleisteeman, tuetaan samalla ryhmäläisten oma-aloitteellisuutta ja ryhmäytymistä (Kurki 2000, 24–25).

Tuotoksena syntyi työpajamalli, jossa tarkoituksena on luoda hedelmällinen maaperä ryhmän yhteiselle toiminnalle laajentaa tulevaisuusvaltaa (liite 1). Tuotoksen pääpaino on yleisteeman määrittelyssä. Työpajamalli sisältää tulevaisuusvalta- intron, jossa esitellään työpajan pääta-voitteen eli tulevaisuusvallan laajentamiseen liittyviä taustoja. Seuraavaksi mallissa on tutustuminen ryhmän kesken, sillä tutustumisella luodaan luottamusta, joka helpottaa omien mielipiteiden sanoitusta ja omana itsenään osallistumista ryhmän toimintaan. Yleisteeman määrittelyn ohjeistus työpajamallissa tuo yksilön kontekstisidonnaisuuden osaksi yhteistä tavoitetta, joka nousi tuloksista tukemaan aiemmin todettua tietoa tulevaisuusvallan laajentamisesta. Yleisteeman määrittelyssä ryhmä törmää todennäköisesti eriäviin näkökulmiin. Työpajassa tämä on toivottavaa, jotta toiminta on tutkimuksellista ja ryhmässä opitaan ymmärtämään muiden todellisuuksia. Myös tuloksista syntynyt tilannekuvan luominen toteutuu yleisteemaa määrittelemällä. Kiertävä keskustelumalli työpajassa tukee näkökulmien laajentamista, kun ryhmien kokoonpano muuttuu. Fasilitaattorin/innostajan roolin vinkkilista on tuotu mukaan työpajamalliin, jotta voidaan huomioida ideapajan tuloksien tuottamia näkemyksiä mm. sitoutumiseen, psykologiseen turvallisuuden tunteeseen sekä fasilitaattorin objektiivisuuteen. Työpajamalli on suunniteltu tukemaan yksilön uskallusta sanoittaa mielipiteitään sekä vaikuttamaan ympäristöönsä, josta on hyötyä nivelvaiheessa minäpystyvyyden ja osallisuuden lisäämisessä. Lopullinen tuotos sopii käytettäväksi laajemmissa kohderyhmissä ja moninaisten ryhmien kesken alkuperäisen kohderyhmän lisäksi. Seuraavassa kuviossa hahmotan yleisteeman muodostumista suhteessa kokonaisuuteen.

Kuvio 3. Yleisteeman asettaminen

Opinnäytetyöni alussa totean: Uskon sosiokulttuurisen innostamisen käsitteen tuovan toimintatapoja, joilla voimme laajentaa tulevaisuusvaltaa ylipäätään, mutta ennen kaikkea niille, joiden ääni ei muuten helposti yhteiskunnassamme kuulu. Kehittämistyön lopputulemana totean käsitteiden soljuvan hyvin yhteen, vaikkakin jatkotutkimus on tarpeellista. Sosiokulttuurisen innostamisen menetelmät tukevat niiden ihmisten äänen saamista kuuluviin, joiden ääni ei muuten tarpeeksi kuulu yhteiskunnassamme, myös tulevaisuuskuviin osalta. Sosiokulttuurisessa innostamisessa on kyse henkilökohtaisesta oivaltamisesta ja motivaation herättämisestä toimintaan (Kurki2000). Toiminta näyttäytyy tulevaisuusvallan laajentumisena ihmisten arjessa esimerkiksi vaikuttamisen ja osallisuuden kautta.

Jotta tulevaisuusvaltaa voi mahdollisimman moni käyttää työelämän alkuvaiheessa ja nuoret saavat vaikuttavuuden ja osallisuuden kokemuksia nivelvaiheessa, tulee tehdä systemaattisesti työtä sosiaalisen vastuun kasvattamiseksi organisaatioissa ja yhteiskunnassa.

8 LOPUKSI

Tässä luvussa arvioin opinnäytetyötäni sekä sen hyödyllisyyttä ammattialalle. Kerron myös, miten varmistan työni jalkauttamisen tilaajalleni käyttöön sekä tuon esille työni jatkokehitysehdotuksia. Luku sisältää myös tilaajan arvioinnin.

Kehittämistyöni tarkoituksena oli selvittää nuorten käsityksiä tulevaisuusvallan käsitteestä sekä miten tulevaisuusvaltaa voisi lisätä nuorten työelämään siirtymisessä sosiokulttuurisen innostamisen keinoin. Kehittämistyöni tuotti tilaajalle työpajamallin, joka tukee työpajan järjestäjää luomaan toimintaympäristöä, jossa jokaisen työpajaan osallistujan tulevaisuuskuvat tulevat mahdollisimman huomioituiksi. Tulevaisuuskoulu ottaa tuotetun työpajamallin materiaali-pankkiinsa. Opinnäytetyöni jalkautuu Futura-lehteen eli tulevaisuuden tutkimuksen seuran tiedelehteen. Katsaus opinnäytetyöstäni julkaistaan Futura-lehden 1/2025 painoksessa, jossa aiheena on nuoret, nuorisotutkimus ja tulevaisuus. Kun 1/2025 painos julkaistaan, tuotan myös blogitekstin aiheesta Lasten ja nuorten säätiön sivuille.

Jatkokehittäminen

Jatkokehittämisideoita tuli kahden käsitteen ensimmäisessä tarkastelussa paljon. Myös rajauksen ollessa suurin haasteeni, näin paljon mahdollisuuksia aiheen ympärillä. Olen pyrkinyt tiivistämään seuraavaksi ajatuksiani kehittämistyön mahdollisista ja toivottavista jatkokehityksen kohteista. Toteutin tässä opinnäytetyössä yhdenlaisen tavan tehdä tulevaisuustyöpajaa sosiokulttuurisen innostamisen menetelmillä. Jotta voitaisiin varmistua tämän työn tuloksien luotettavuudesta enemmän, voisi olla hyvä kokeilla erilaisia tapoja toteuttaa työpajaa. Tuloksena laatimani työpajamalli jättää aukon siihen, miten tulevaisuustyöpajan vetäjä voi toimia erilaisten tilanteiden noustessa työpajassa esiin. Esimerkiksi juuri kuolema-teeman noustessa esiin pitämässäni työpajassa, olisin kaivannut tarkempaa ymmärrystä siitä, miten reagoida tilanteessa. Oman ammattialani näkökulmasta mielestäni tärkeä kehitysehdotus on sisällyttää tulevaisuuskasvatusta (ja sitä kautta tulevaisuusvallan lisäämistä) osaksi nuorisoalaa. Tulevaisuuskasvatus tuo osallisuuden ja vaikuttamisen näkökulmiin paljon uutta näkökantaa, jota ei nähdäkseni ole vielä nuorisoalla laajalti tunnistettu. Kasvattajana toimiessa tulee jatkuvasti kiinnittää huomiota osallisuuden jakamiseen ja esimerkiksi omaan tapaan puhua tulevaisuudesta, jottei tule rajaneeksi nuorten näkemyksiä oman maailmankuvan mukaisesti. Itseäni erityisesti kiinnostava jatkokehitysehdotus liittyy tulevaisuusvallan laajentamisen vaikutuksien tarkasteluun nuoren elämässä. Olisi mielenkiintoista tutkia, mitä vaikutuksia tulevaisuusvallan laajentamisella ja sen

käyttämällä on esimerkiksi nuoren minäpystyvyyden tai vaikuttavuuden tunteeseen. Sosio-kulttuurisen innostamisen sekä tulevaisuusvallan laajentamisen tarkastelu jäi opinnäytetyössäni kapeaksi. On selvää, että näiden yhteyksiä olisi hyvä tarkastella vielä monesta eri näkökulmasta ja eri toimintaympäristöissä.

Tilaaajan arviointi

Tilaaaja kommentoi työtäni rohkeaksi, sillä päädyin tekemään opinnäytetyöni aiheesta, jota ei ole vielä tutkittu. Rohkea aihe oli myös siitä syystä, että liitin tulevaisuudentutkimuksen aiheeseen, vaikka olin aloittaessani saanut aiheeseen vasta ensikosketuksen. Tilaaaja kokee asetelman, jossa minä nuorena tuotan nuorille tapoja laajentaa tulevaisuusvaltaa, valtavan merkitykselliseksi myös tilaaajan suuntaan. Tilaaaja toteaa, että he hyötyvät toiminnassaan elementeistä ja toimintamalleista, joita olen opinnäytetyössäni tunnistanut.

Oma arviointi

Ammattialalle opinnäytetyöni on mielestäni merkittävä, sillä tulevaisuuskasvatusta tulisi ehdottomasti ottaa mukaan nuorisoalalla tehtävään työhön. Se nivoo yhteen monia taitoja, joista on hyötyä tulevaisuuteen sekä yksilön, että yhteiskunnan kannalta. Kun nuori kokee olevansa osallinen, on ympäristöön vaikuttaminen ja oman mielipiteen ilmaisu luontevampaa. Oman työni tulokset ovat tärkeitä huomioida tulevaisuuskasvatuksessa, jotta voimme luoda yhdenvertaiset edellytykset kaikille tulevaisuuskasvatukseen, tulevaisuusvallan lisäämiseen sekä sitä kautta vaikuttamisen ja osallisuuden kokemukseen.

Kasvatustyössä on tärkeää reflektoida omaa toimintaa ja mahdollistaa toiminnalla tavoitteiden toteutuminen. Jokaisen kokemusmaailma on kuitenkin omanlaisensa, ja se on myös tärkeä ammatillisuuden kasvun paikka ollut itselleni ymmärtää kehittämistyössäni, että kasvatuksen vaikutuksia voi vain arvailla ihmisen kokonaisvaltaisuuden ja kompleksisuuden takia.

Opinnäytetyöni prosessi oli pitkä. Lähtökohtaisesti pidän sitä hyvänä asiana, sillä ajatuksien kypsyminen laadullisessa kehittämistyössä tapahtuu ainakin itselläni ajan kanssa. Negatiivisena puolena pidän työn jatkuvaa kehittämistä, joka vaikeuttaa kehittämistyön rajaamisessa pysymistä. Toki jatkuvasta kehittämisestä voi huomata oman motivaationi aiheen kehittämiseen ja asioiden toimeenpanemiseen. Prosessi on ollut oman ammatillisuuteni kannalta merkittävä ja koen kasvaneeni aiheen asiantuntijaksi. Opinnäytetyön aihe oli lähtökohtaisesti hyvin vaikea, sillä käsitteiden yhteneväisyyksiä ei ole ennen työtäni tutkittu tai kehitetty. Prosessista tuli hyvin omannäköiseni ja olen ylpeä, kuinka rohkean ja innovatiivisen aiheen löysin tukemaan sekä tilaaajan tarvetta, että omaa motivaatiotani.

Kehittämistyössä innostavinta olivat aineistonkeruu yhteiskehittämisen menetelmin. Opin prosessin aikana, kuinka ammatillinen osaamiseni kehittämisessä perustuu juuri yhteiskehittämiseen. Inspiraationi takana on aina yhteinen tekeminen tai keskustelu muiden ihmisten kanssa. Yhteisöpedagogiksi valmistuessani näen yhteiskehittämisen identiteetin ja menetelmien hallinnan positiivisena työelämätaidona.

Aiheeni on innovatiivinen ja työtä tulevaisuusvallan lisäämiseksi tulee tehdä systemaattisesti yhdessä nuorten kanssa. Seuraava kysymykseni onkin, miten varmistamme yhteiskunnan vastaanottavuuden nuorten sisäistämään tulevaisuusvaltaan ja siitä syntyneeseen toiminnan muutokseen.

LÄHTEET

Aarnisalo, Hinni 2023. Yle. Uutisoinnissa katujengeistä ovat menneet ”puurot ja vellit sekaisin”, sanoo tutkija. Viitattu 3.9.2024. <https://yle.fi/a/74-20014003>

Ahokas, Marja nd.. Helsingin avoin yliopisto. Viitattu 30.8.2024 <https://www.avoin.helsinki.fi/oppimateriaalit/sosiaalipsykologia/bandura.htm>

Ahvenharju, Sanna. Poursu-Mikkola, Laura 2022. 390,396,389,418–419. Tulevaisuuden tutkimus tutuksi. Perusteita ja menetelmiä. Tulevaisuudentutkimuksen Verkostoakatemia julkaisu 1/2022 <https://www.utupub.fi/bitstream/handle/10024/153465/TVA-1-2022.pdf?sequence=1>

Anita Saaranen-Kauppinen & Anna Puusniekka. 2006. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Viitattu 11.7.2024. https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/L2_3_2_3.html

Arene 2019. Ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden eettiset suositukset. <https://www.arene.fi/wp-content/uploads/Raportit/2020/AMMATTIKORKEAKOULU-JEN%20OPINN%C3%84YTET%C3%96IDEN%20EETTISET%20SUOSITUKSET%202020.pdf?t=1578480382>

Demos Helsinki. n.d. Viitattu 3.9.2024 <https://demoshelsinki.fi/fi/2018/02/08/antisipaatio-miten-ideamme-tulevaisuudesta-ohjaavat-toimintaamme-nykypaivassa/>

Design Council 2024. History of the Double Diamond. Viitattu 13.9.2024 <https://www.design-council.org.uk/our-resources/the-double-diamond/history-of-the-double-diamond/>

Ehyt. 2015. Ryhmäilmiö. Ryhmän ohjaajan käsikirja. 45. https://ehyt.fi/wp-content/uploads/2020/06/Ryhmailmio_opas_verkko.pdf

Haapaniemi Pii. 2013. Tampereen yliopisto. Fenomenografinen analyysi. Fenomenografinen analyysin lähtökohdat ja esimerkki aineiston analyysistä sosiaalityön tutkimuksessa. <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/94431/GRADU-1381234892.pdf?sequence=1>

Honkasalo, Marja-Liisa. Ketokivi, Kaisa. & Leppo, Anna. 2014. Moniselitteinen ja hämärä toimijuus. *Sosiologia*. 365–372 Viitattu 12.9.2024 <https://journal.fi/sosiologia/article/view/124142/74302>

Jaatinen, Ella 2019. Työpajoista saa lisää verkostoja ja vuorovaikutustaitoja. Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotyön verkkolehti. Viitattu 4.9.2024 <https://read.xamk.fi/2019/logistiikka-ja-merenkulku/tyopajoista-saa-lisaa-verkostoja-ja-vuorovaikutustaitoja/>

Kallunki, Elisa. 2024. Yle. <https://yle.fi/a/74-20110604>

Kettunen, Jaana. 2021. Fenomenografia. Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Viitattu 11.7.2024 <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/teoreettis-metodologiset-viitekehykset/fenomenografia/>

Koivisto, Mikko. Säynäjäkangas, Johanna. Forsberg, Sofia 2019. 43. Palvelumuotoilun bisneskirja. Alma Talent. Helsinki.

Kurki, Leena 2000. Sosiokulttuurinen innostaminen. 11, 20, 24-25, 44, 65, 80, 92-93. Vastapaino. Tampere.

Kurki, Leena. 2020. Kansalaisyhteiskunta. Viitattu 9.9.2024 <https://kansalaisyhteiskunta.fi/tietopankki/sosiokulttuurinen-innostaminen-keskeisia-kasitteita/>

Lasten ja nuorten säätiö. Selvitys nuorten tulevaisuususkon nykytilasta 2022. Viitattu 7.5.2024 <https://nuori.fi/2022/07/08/toiveikas-ja-pelottava-selvitys-nuorten-tulevaisuususkosta/>

Lasten ja nuorten säätiö. n.d. Tietoa säätiöstä. Viitattu 7.5.2024 <https://nuori.fi/saatio/>

Lehtonen, Heikki 2020. Mikä on yhteisö? Kansalaisyhteiskunta. Viitattu 12.8.2024 <https://kansalaisyhteiskunta.fi/tietopankki/mika-on-yhteiso/>

Lehto, Maiju. Lehtiö, Kati. Delcos Nadja. Diakonissalaitos 2024. Kohti ihmisarvoista tulevaisuusvaltaa -pilottihankkeen loppuraportti. <https://www.hdl.fi/wp-content/uploads/2024/05/Diakonissalaitos-raportti-kohti-ihmisarvoista-tulevaisuusvaltaa-pilottihanke-2024.pdf>

Lind, Kimmo. Dookie, Gyan. 2023. Humanistinen ammattikorkeakoulu. 6. webinaari: Laadulliset menetelmät. Tutkimuksellinen kehittämistoiminta opintokokonaisuus. [Ei julkaistu]

Lippo, Anni & Järvi, Heidi & Poikolainen, Tiina 2022. Osallistava työpaja yhteiskehittämisen menetelmänä. Verkkojulkaisu. Viitattu 11.7.2024 <https://read.xamk.fi/2022/logistiikka-ja-merenkulku/osallistava-tyopaja-yhteiskehittamisen-menetelmana/>

Marton, Ference. 1981. Phenomenography – describing conceptions of the world around us. *Instructional Science* 10, 177–200. University of Göteborg, Sweden.

Mediakasvatusseura ry. 2024. Infograafi: Kognitiivisia vinoumia. Viitattu 14.8.2024 <https://mediakasvatus.fi/materiaali/kognitiivisia-vinoumia-infograafi/>

Mielihyvin duunissa. n.d. Koulusta työelämään siirtyminen on tärkeä nivelvaihe työuralla. Viitattu 4.9.2024 <https://mielihyvinduunissa.fi/tietoa-hankkeesta/>

Miller, Riel. 2018. *Transforming the Future – Anticipation in the 21st Century*. UNESCO & Routledge, Paris <https://www.taylorfrancis.com/books/oa-edit/10.4324/9781351048002/transforming-future-riel-miller>

Ojasalo, Katri. Moilanen, Teemu. Ritalahti, Jarmo. 2015. 58–59,106. Kehittämistyön menetelmät - Uudenlaista osaamista liiketoimintaan. Sanomapro.

Ollila, Johanna. Hujala, Teppo. 2022. Tulevaisuuden tutkimus tutuksi- Perusteita ja menetelmiä. 404–405,408. Tulevaisuudentutkimuksen Verkostoakatemia julkaisu 1/2022. <https://www.utupub.fi/bitstream/handle/10024/153465/TVA-1-2022.pdf?sequence=1>

Ollila, Johanna. Miettinen, Sari. Jokinen, Leena. 2022. Tulevaisuuden tutkimus tutuksi- Perusteita ja menetelmiä. 418–419 Tulevaisuudentutkimuksen Verkostoakatemia julkaisu 1/2022. <https://www.utupub.fi/bitstream/handle/10024/153465/TVA-1-2022.pdf?sequence=1>

Peda.net 2024. Viitattu 15.4.2024 <https://peda.net/kiuruvesi/yl%C3%A4koulu/oppilaanohjaus/nivelvaiheet>

Peltola Anne, Laajala Tiina 2021. Viitattu 15.4.2024 <https://vanha.oamk.fi/oamkjournal/2021/nivelvaiheohjaus-on-rajat-ylittavaa-yhteistyota/>

Ramos, J., Sweeney, J., Peach, K. & Smith, L. 2019. Nesta. 18. https://media.nesta.org.uk/documents/Our_futures_by_the_people_for_the_people_WEB_v5.pdf

Rouhe, Ella 2024. Nuorten akatemia. Nuoret huomioidaan vaihtelevasti hyvinvointialueiden osallisuusohjelmissa. Viitattu 7.8.2024 <https://nuortenakatemia.fi/nuoret-hyvinvointialueiden-osallisuusohjelmissa/>

Rubin, Anita. 1998. The Images of the Future of Young Finnish People. Turun kauppakorkeakoulun julkaisuja.

Rubin, Anita 2014. Tulevaisuuksientutkimus tiedonalana ja tieteellisenä tutkimuksena. Miten saada tietoa siitä, mitä ei vielä ole? Metodix. Viitattu 3.9.2024 <https://metodix.fi/2014/12/02/anita-rubin-tulevaisuuksientutkimus-tiedonalana-ja-tieteellisena-tutkimuksena/#Tulevaisuuksientutkimuksen%20tarkoitus>

Ryynänen, Sanna 2014. *Työpaja pdf*. [Ei julkaistu]

Salonen, Arto. 2023. Planetaarinen sosiaalipedagogiikka- Mitä se on? 10.16–11.06. Viitattu 30.8.2024 <https://www.youtube.com/watch?v=GQRaWVI9WKc>

Sitra. 2023. Tulevaisuusbarometri. Viitattu 28.3.2024 https://www.sitra.fi/app/uploads/2023/02/sitra-tulevaisuusbarometri-2023_erillisraportti_nuoret.pdf

Sitra 2024. Tulevaisuus keskustelu kaipaa lisää ääniä- Tule mukaan! . Viitattu 28.3.2024 <https://www.sitra.fi/blogit/tulevaisuuskeskustelu-kaipaa-lisaa-ania-tule-mukaan/>

Sitra 2024. Kaikki mukaan tulevaisuuskeskusteluun, mutta miten? 15.2.2024. 4:13-5:36 <https://www.youtube.com/watch?v=RcGbm6WCM7w>

Sitra 2024. Tulevaisuusvalta. Viitattu 9.9.2024 <https://www.sitra.fi/julkaisut/tulevaisuusvalta/>

STTK 2024. Viitattu 30.8.2024 <https://www.sttk.fi/aihe/nuoret/>

Suomen Fasilitaattorit 2024. Mitä fasilitointi on? Viitattu 6.8.2024 <https://www.fasilitaattorit.fi/fasilitointi>

Suomen sosiaalipedagoginen seura ry 2024. Viitattu 16.4.2024 <https://www.sosiaalipedagogiikka.fi/sosiaalipedagogiikka/>

Tanner, Patrik 2024. Puheenjohtaja. Suullinen tiedonanto. Helsinki 22.04.2024

TENK. 2019. Tutkimuseettinen neuvottelukunta. Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakoarviointi Suomessa. 9. Helsinki.

https://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/Ihmistieteiden_eettisen_ennakkoarvioinnin_ohje_2019.pdf

TENK. 2024. HTK-ohjeeseen sitoutuneet organisaatiot. <https://tenk.fi/fi/hyva-tieteellinen-kaytanto/htk-ohjeeseen-sitoutuneet-organisaatiot>

THL 2023. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Osallisuuden osa-alueet ja osallisuuden edistämisen periaatteet. Viitattu 11.9.2024 <https://thl.fi/aiheet/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/osallisuuden-edistaminen/heikoimmassa-asemassa-olevien-osallisuus/osallisuuden-osa-alueet-ja-osallisuuden-edistamisen-periaatteet>

Tilastokeskus. 2024. Viitattu 9.9.2024 <https://stat.fi/meta/kas/nivelvaihe.html>

Tuominen, Jaana 2021. Työterveyslaitos. Viitattu 30.8.2024 <https://www.ttl.fi/ajankohtaista/uutinen/ovatko-nuorten-tyoelamaodotukset-realistisia-ministerit-ja-paattajat-vastaavat-nuorille-videolla>

Työterveyslaitos. n.d. Viitattu 30.8.2024 <https://www.ttl.fi/teemat/tyohyvinvointi-ja-tyokyky/tyon-imu>

Työterveyslaitos 2024. LIFECON, ACElife- hankkeet, Nuoret ja mielenterveys -tilaisuus 18.1.2024. <https://www.ttl.fi/ajankohtaista/tiedote/nuorten-mielenterveysongelmat-on-otettava-vakavasti>

Tyrväinen, Paula. 2024. Ohjelmapäällikkö. Suullinen tiedonanto. 22.3.2024

Tähkää, Otto 2023. Lasten ja nuorten säätio. 3:53-4:13 Viitattu 30.8.2024 https://www.youtube.com/watch?v=6_dLMjpQfIE

Vilka, Hanna. 2015. Tutki ja kehitä. 193,197. PS-kustannus. Jyväskylä.

Vuori, Jaana 2021. Laadullinen sisällönanalyysi. Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Tampere. Viitattu 11.9.2024 <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/analyysitavan-valinta-ja-yleiset-analyysitavat/laadullinen-sisillonalyysi/>

LIITTEET

Liite 1: Työpajamalli

Tulevaisuusvaltaa laajentamassa -työpaja

Osallistujamäärä 4+

Kesto 2–3,5h

Tämän työpajan avulla voidaan toteuttaa tulevaisuusvallan laajentamista soveltaen sosiokulttuurisen innostamisen käytänteitä. Tavoitteena on oppia ymmärtämään käsitettä ja luoda ryhmässä konkreettisia askelmerkkejä, miten voi lisätä tulevaisuusvaltaa yksilö- yhteisö- tai yhteiskuntatasolla. Dialektinen suhde itses- tään osana toimintaympäristöä auttaa luomaan syvempää ymmärrystä ympäröi- västä todellisuudesta. Työpaja alkaa tulevaisuusvaltaintrolla, jossa esitellään käsi- tettä ja tuodaan esimerkkien kautta ryhmän ymmärrettävyyden tasolle.

World Cafe- menetelmä on vuorovaikutteinen ja pehmeä menetelmä, jossa osallistetaan joukko ihmisiä yhteisen asian käsittelyyn ja päätöksentekoon. (Set- lementti 2015)

Tarvitset:

- Tilan, johon voit sijoittaa pöytiä tai “nurkkia”, joissa ryhmän on mukava keskustella keskenään

- A2 tai A3 kokoisen paperin tai tietokoneen, jossa työskentelytila kuten Miro, valmiina jokaiselle pisteelle, jossa ryhmät työskentelevät
- Kyniä ja post-it lappuja

Työpajan runko:

1. Tervetuloa, tilaisuuden esittely	2. Tulevaisuusvaltaintro
3. Tutustuminen, mikäli ryhmä ei tunne toisiaan ennalta	4. Ryhmiin jako (mikäli osallistujia enemmän kuin neljä)
5. Ohjeistus World cafe-työskentelyyn	6. Yleisteeman määrittäminen ryhmässä
7. Tauko	8. World cafe- kierros
9. Kierroksen läpikäynti	10. Yhteenveto ja arviointi

World café-kierroksen ohjeistus:

1. Tärkeää luoda turvallinen ympäristö, jossa luottamuksen avulla ihmisten ideointi on luovaa. Innosta ja rohkaise ihmisiä antamaan oma panoksensa.
2. Ryhmittäin siirrytään eri pöytien luokse ja ryhmän jäsenet kirjoittavat päätetyn yleisteeman työalustalle
3. Kierrokset ryhmien määrän, koon sekä aikataulun mukaan n. 5-10min/piste
4. Työalustalla kirjataan ryhmässä ajatuksia ja ideoita yleisteemasta laajentaen sen ympärille temaattista akselia. Yleisteemaa voi pohtia miksi ja miten kysymysten kautta. Keskustelua voi viedä myös konkreettisten etenemisaskelien tasolle. Mitä tulisi tapahtua, jotta tavoite tai ongelma voisi ratketa?
5. Yhdessä pöydässä käytetyn ajan kuluessa ryhmä päättää, kuka jää kertomaan seuraavalle ryhmälle ryhmän ajatuksista sekä jatkojalostamaan niitä uusien ihmisten kanssa. Muistakaa aina vaihtaa ryhmässä henkilöä, joka jää pöytään kertomaan ajatuksia seuraavalle ryhmälle.

6. Uudet ryhmäläiset saapuvat ja jatkavat keskustelua aiheesta ja sen ympärille jo kertyneistä ideoista.
7. Kierroksia käydään niin monta kuin työpajassa oli ryhmien lukumäärä, jotta päästään ideoimaan kaikkia yleisteemoja.
8. Kun kierrokset on käyty, käydään jokaisesta työskentelyalustasta nousevat ajatukset yhdessä läpi --> ryhmät saavat esitellä sen pöydän ideoinnit, johon ovat viimeisenä jääneet.
Apukysymyksiä; mitä uutta opitte? Tärkeimmät ryhmien pohdinnat? Tulitteko jonkinlaiseen ratkaisuun asiassa, jos kyllä, millaiseen?
9. Yhteenvedon luonti (on tärkeää, että ideoidut ideat tallennetaan ja pyritään saamaan osallistujien ääntä kuuluviin). Yhteenvedossa voidaan myös sopia kenties käytäntöön vietäviä toimenpiteitä, jotta voidaan päästä tavoitteessa eteenpäin ja sitä kautta laajentaa omassa ympäristössään tulevaisuusvallan toteutumista.

Yleisteeman asettaminen:

Yleisteeman määrittäminen on innostamisen prosessin tematisointivaihe, jossa rakennetaan näkemys vallitsevasta tilanteesta sekä siitä, mihin toiminnalla tulisi pyrkiä. Jos ryhmä on toisilleen entuudestaan tuttu, voidaan yleisteemaa määrittää heidän omassa toiminta- ja arkiympäristössään. Jos ryhmä ei tunne entuudestaan toisiaan, on hyvä pysyä jonkin megatrendin, tai ajankohtaisen yhteiskunnallisen ongelman ratkaisussa.

Yleisteema on tavoite tai ongelma, joka on muodostunut ryhmän yhteisestä keskustelusta. Inspiraatiota yleisteemalle voi hakea ajankohtaisista uutisista, megatrendeistä, arkielämän reflektoinnista, somesta jne.

Rajauksena ryhmien aiheen suunnittelussa on, että asetetun yleisteeman tulee pyrkiä laajentamaan tulevaisuusvaltaa. Pohdintakysymyksiä ryhmän yleisteeman muodostamiselle:

- Missä toimintaympäristössä tulevaisuusvaltaa halutaan laajentaa?
Yksilö, yhteisö, yhteiskunta → Organisaatio, perhe, naapurusto, harrastukset, verkosto...
- Ketkä ovat osallisia toiminnassa?
Ryhmän osaamiset, erityispiirteet, odotukset...
- Mitä toiminta koskee? Miksi?

tarkoitukset, hyödyt pidemmällä aikavälillä
 Kun yleisteema eli tavoite tai ongelma alkaa muodostua yhteisen ideoinnin kautta, tulee varmistua, että aihe resonoi kaikkia ryhmän osallistujia. Jotta löydetään aidosti ryhmän yhteinen todellisuus, johon halutaan muutosta, tulee määrittää temaattista akselia. Temaattinen akseli jatkaa kehittymistä yleisteeman asettamisen jälkeen osana World cafe -keskustelua.

Tutustumisvinkkejä:

- Toivottava tulevaisuuskuva johonkin tiettyyn ajankohtaiseen aiheeseen
- Odotukset yhteiselle kokoontumiselle
- Tulevaisuusjana tai -matriisi tehtävä
- Tunnekortit tai kuvakortit voivat rikastuttaa käytävää tutustumiskierrosta

Fasilitaattorin roolissa muista:

- Jos mahdollista, anna etukäteistietoa osallistujille työpajan sisällöstä
- Tarkastelkaa rohkeasti yhdessä kaikenlaisia näkökulmia, mitä esiin nousee
- Työpajalle määritetään yhteiset säännöt (tähän voi käyttää apuna turvallisemman tilan periaatteita tai dialogin sääntöjä)
- Fasilitaattorin tulee varmistaa, että yleisteeman asettamisesta saadaan kiinni. Fasilitaattorina voit antaa esimerkkejä, tai käyttää apukysymyksiä, jotta ryhmä löytäisi yhteisen yleisteeman, johon tarttua tulevaisuusvallan kontekstissa. **HUOM!** Pyri kysymyksenasettelussa mahdollisimman objektiiviseen ilmaisuun, jotta tule ohjanneeksi suuntaa, johon yleisteema määräytyy.